

Odkrivajmo EVROPO!

Evropska unija

Brošuro „Odkrivajmo Evropo“ in spremna navodila za učitelje lahko najdete na naslovu:
europa.eu/teachers-corner/index_sl.htm
bookshop.europa.eu

Evropska komisija
Generalni direktorat za komuniciranje
Informacije za državljane
1049 Bruselj
BELGIJA

Rokopis je bil posodobljen junija 2016.
Ilustracije: Birte Cordes in Ronald Köhler

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2016

Print:	ISBN 978-92-79-61015-8	doi:10.2775/679885	NA-01-16-765-SL-C
PDF:	ISBN 978-92-79-60987-9	doi:10.2775/629569	NA-01-16-765-SL-N

44 str. (21 × 29,7 cm) in snopič z odstranljivimi listi (10,5 × 14,8 cm)

© Evropska unija, 2016
Ponovna uporaba je dovoljena z navedbo vira. Politiko ponovne uporabe dokumentov Evropske komisije ureja Sklep 2011/833/EU (UL L 330, 14.12.2011, str. 39). Za vsako uporabo ali reprodukcijo fotografij ali drugega gradiva, ki ni zaščiten z avtorskimi pravicami EU, je treba pridobiti dovoljenje neposredno od imetnikov avtorskih pravic.

Printed in Belgium

TISKANO NA BELEM PAPIRJU, KI NE VSEBUJE KLORA

Odkrivajmo Evropo!

Pozdravljeni! Dobrodošli v Evropi!

Prihajamo iz različnih držav in govorimo različne jezike, a ta celina je naš skupni dom.

Pridružite se nam pri odkrivanju Evrope! To potovanje skozi čas in prostor bo polno dogodivščin in izvedeli boste mnogo zanimivih stvari.

Spotoma opravite test, da ugotovite, koliko ste se naučili. Na naši spletni strani **europa.eu/kids-corner** boste našli igro „Odkrivajmo Evropo!“ ter številne druge kvize in igre na temo Evrope.

V šoli lahko odkrijete še več! Prosite učitelja, naj vam pove kaj več o vsebinah iz te knjige. Potem opravite bolj poglobljeno raziskavo v šolski knjižnici ali na spletu. In tudi sami boste morda lahko napisali svojo lastno knjižico o tem, kar ste odkrili!

Ste pripravljeni? Torej začnimo!

Kaj vsebuje ta knjiga?

	Stran
Odkrivanje celine	3
Potovanje	6
Evropski jeziki	8
Podnebje in narava	10
Kmetovanje	13
Morje	15
Potovanje skozi čas	19
Štirideset znanih obrazov – snopič z odstranljivimi listi	
Zgodba o Evropski uniji	30
Kaj dela EU	34
EU in njene sosede – zemljevid	37
Države Evropske unije	38
Odkrivajmo Evropo! – kviz	39
Kako Evropska unija sprejema odločitve	40
Jutri ... ter v bližnji in daljni prihodnosti	42
Uporabne povezave zate in za tvojega učitelja	44

Odkrivanje celine

Evropa je ena od sedmih celin sveta. Preostale celine so Afrika, Severna in Južna Amerika, Antarktika, Azija in Avstralija/Oceanija.

Evropa sega vse od Arktike na severu do Sredozemskega morja na jugu ter od Atlantskega oceana na zahodu do Urala v Rusiji na vzhodu. Premore mnogo rek, jezer in gorovij. Zemljevid na strani 4 prikazuje imena nekaterih največjih rek, jezer in gorovij.

Najvišja gora v Evropi je Elbrus na Kavkazu, na meji med Rusijo in Gruzijo. Njen najvišji vrh sega 5 642 metrov nad morsko gladino.

Najvišja gora v zahodni Evropi je Mont Blanc v Alpah, na meji med Francijo in Italijo. Njen vrh sega prek 4 800 metrov nad morsko gladino.

V Alpah je tudi Ženevsko jezero, največje sladkovodno jezero v zahodni Evropi. Leži med Francijo in Švico, globoko je 310 metrov in vsebuje okoli 89 bilijonov litrov vode.

Največje jezero v srednji Evropi je Blatno jezero na Madžarskem. Dolgo je 77 kilometrov (km) in pokriva okoli 600 kvadratnih kilometrov (km²). Severna Evropa ima še večja jezera, na primer Saimaa na Finskem (1 147 km²) in Vänern na Švedskem (nad 5 500 km²). Največje jezero v Evropi je Ladoško jezero. Leži v severozahodni Rusiji in je 14. največje jezero na svetu. Njegova površina meri 17 700 km².

© Michael/Pixelio

Elbrus, najvišja gora v Evropi

© Pixelio

Ženevsko jezero v Alpah

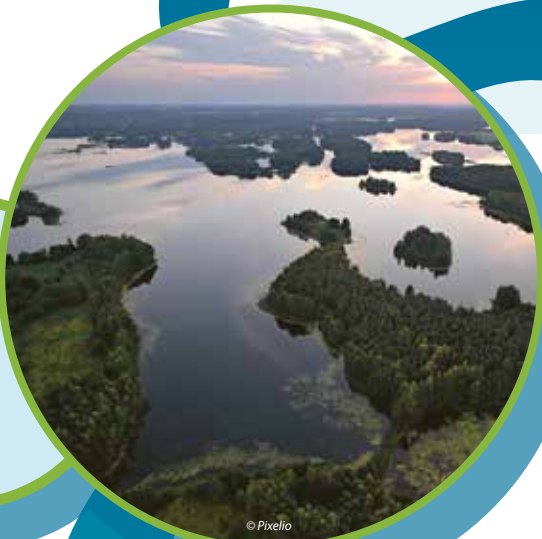
© Kratos May/Flickr

Jezero Saimaa na Finskem

Evropska celina

*Delta Donave
v Romuniji*

© Pixelio

Ena najdaljših rek v Evropi je Donava. Izvira na območju Črnega gozda v Nemčiji in teče proti vzhodu skozi Avstrijo, Slovaško, Madžarsko, Hrvaško, Srbijo, Bolgarijo, Moldavijo in Ukrajino v Romunijo, kjer se v obliki delte izliva v Črno morje. Njena skupna dolžina je okoli 2 850 km.

*Dolina reke Loare
je znana
po čudovitih
gradovih.*

© Flickr

Med druge velike reke spadajo Ren (okoli 1 320 km dolžine), Laba (okoli 1 170 km) ter Loara in Visla (obe nad 1 000 km). Jih lahko najdete na zemljevidu?

*Tovorna ladja,
ki potuje po Renu
navzgor*

© Fridmar Damn/Corbis

Velike reke so zelo primerne za prevažanje blaga. Na tovorne ladje naložijo raznovrstno blago in ga prevažajo navzgor ali navzdol po rekah, med evropskimi morskimi pristanišči in mesti globoko v zaledju.

Potovanje po Evropi

Stephensonova „raketa“

Ali ste vedeli, da so železnico izumili v Evropi? V Angliji je George Stephenson leta 1825 uvedel prvi potniški vlak. Znamenita lokomotiva se je imenovala Raketa in je dosegla hitrost več kot 40 kilometrov na uro (km/h), kar je bilo takrat zelo veliko.

Današnji evropski električni vlaki za visoke hitrosti se zelo razlikujejo od teh prvih parnih strojev. So zelo udobni in dosežejo hitrost do 330 km/h na posebej za to prirejenih progah. Neprestano se gradijo nove proge, da bi potnikom omogočili hitro potovanje med velikimi evropskimi mesti.

Ceste in železnice morajo včasih prečkati gorovja, široke reke ali celo morje. Inženirji so zato zgradili nekaj zelo dolgih mostov in predorov. Najdaljši cestni predor v Evropi je predor Lærdal na Norveškem, med Bergnom in Oslom. Dolg je prek 24 km, odprli pa so ga leta 2000.

Najdaljši železniški predor v Evropi je predor Gotthard v Švici. Drugi najdaljši je predor pod Rokavskim prelivom, ki je dolg več kot 50 km in skozi katerega med mestoma Calais v Franciji in Folkestone v Angliji pod vodo vozijo vlaki za visoke hitrosti Eurostar. Nekateri vlaki so izključno potniški, drugi pa prevažajo potnike v njihovih avtomobilih in tovornjake.

Folkestone

Calais

Vlaki Eurostar na postaji
St Pancras (London)

© Colin Garratt/Corbis

Najvišji most na svetu (njegova višina je 343 metrov) je viadukt Millau v Franciji, ki so ga odprli leta 2004.

Najdaljša mostova v Evropi sta cestni in železniški most Øresund (dolg je 16 km) med Dansko in Švedsko ter cestni most Vasco da Gama (z dolžino prek 17 km) čez reko Tajo na Portugalskem. Most Vasco da Gama je dobil ime po slavnem raziskovalcu, o katerem lahko več preberete v poglavju Potovanje skozi čas.

Najvišji most na svetu –
viadukt Millau (Francija)

Concorde – najhitrejša
potniško letalo vseh časov

Največje potniško
letalo na svetu –
Airbus A380

Po Evropi ljudje potujejo tudi z letalom, saj je potovanje po zraku hitrejša. V Evropi je bilo zgrajenih nekaj najboljših letal na svetu, na primer Airbus. Različne evropske države izdelujejo različne dele tega letala, nato pa jih skupina inženirjev sestavi v celoto.

Najhitrejša potniško letalo vseh časov z imenom Concorde je oblikovala skupina francoskih in britanskih inženirjev. Lahko je doseglo hitrost 2 160 km/h – dvakratno hitrost zvoka – in prečkalo Atlantik v manj kot treh urah (večina jih za to pot potrebuje približno osem ur). Concorde je zadnjič poletel leta 2003.

Hitrejša od vseh letal so vesoljske rakete, kot je Ariane, ki je skupinski projekt več evropskih držav. Raketa Ariane ne prevaža potnikov; uporablja se za izstrelitev satelitov, potrebnih za delovanje televizijskih omrežij ter omrežij mobilne telefonije, za znanstvene raziskave in tako naprej.

Številne svetovne satelite danes izstrelijo s pomočjo teh evropskih raket.

Uspeh letal Concorde in Airbus ter rakete Ariane kaže, kaj je mogoče doseči, kadar evropske države sodelujejo.

Evropski jeziki

V Evropi se govorijo številni različni jeziki. Večina teh jezikov pripada trem velikim skupinam ali „družinam“: germanski, slovanski in romanski.

Jeziki vsake skupine so med seboj sorodni, saj imajo skupne prednike. Romanski jeziki na primer izhajajo iz latinščine – jezika, ki so ga govorili Rimljani.

Takole se reče „dobro jutro“ ali „dober dan“ v nekaterih od teh jezikov:

Germanski

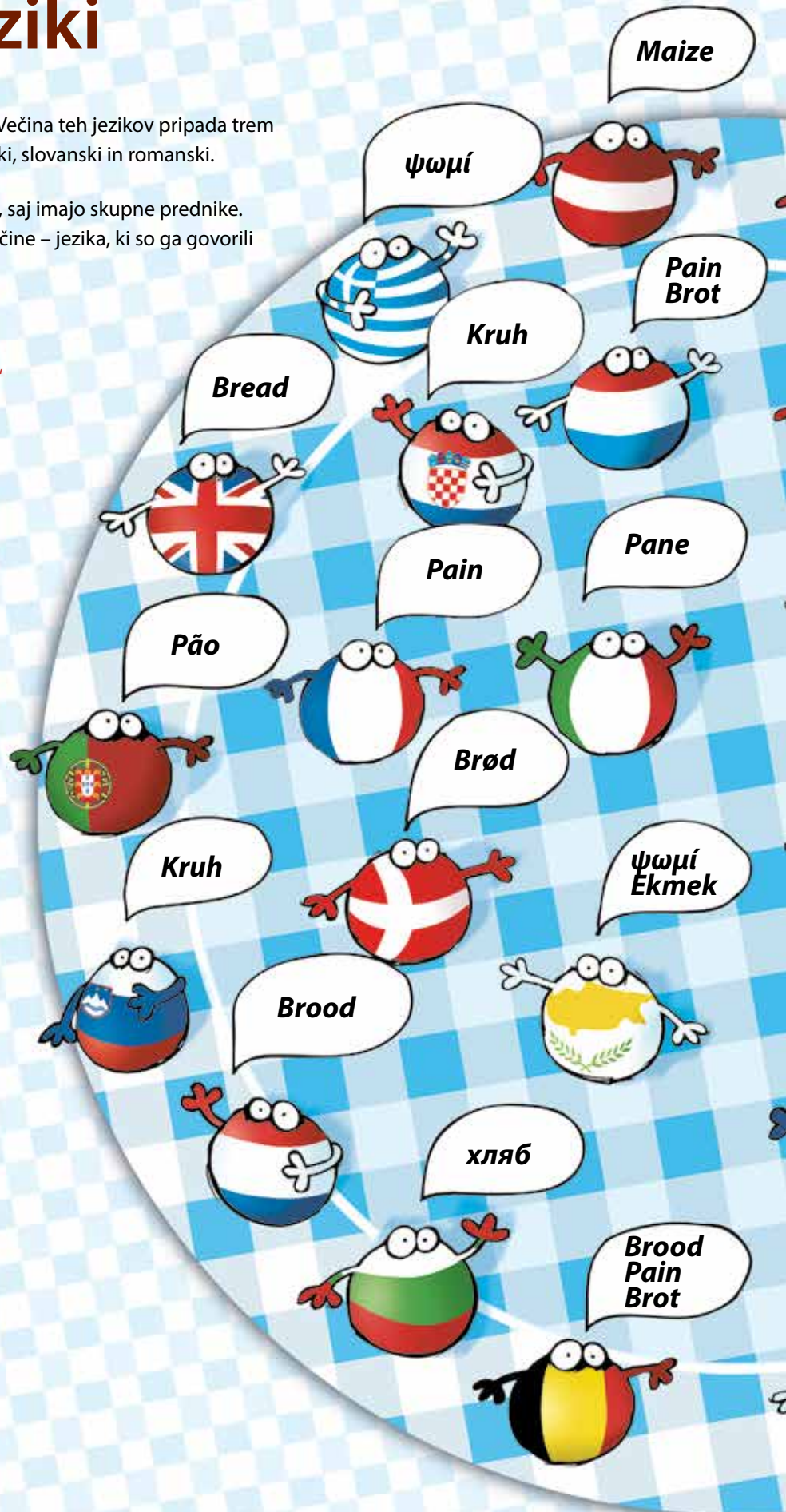
Angleščina	Good morning
Danščina	Godmorgen
Nemščina	Guten Morgen
Nizozemščina	Goedemorgen
Švedščina	God morgon

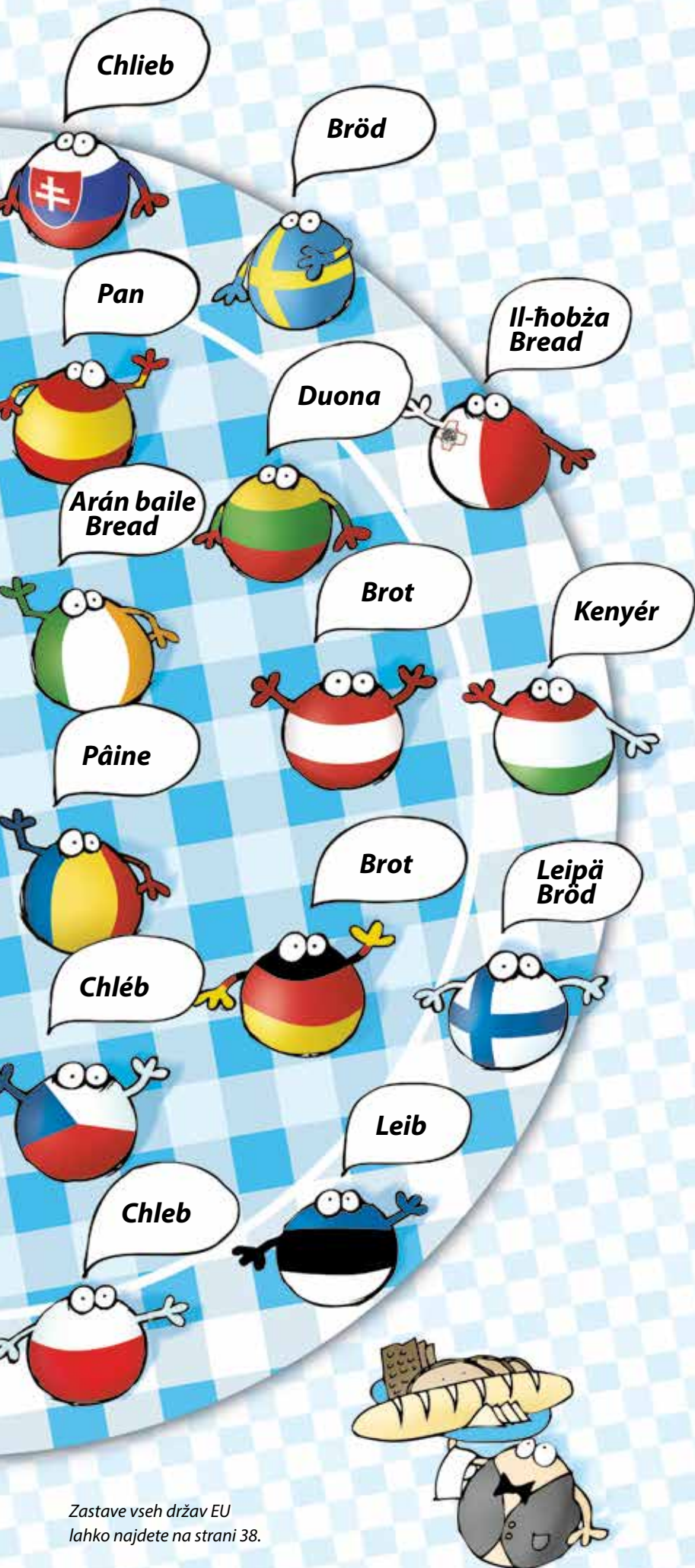
Romanski

Francoščina	Bonjour
Italijanščina	Buongiorno
Portugalščina	Bom dia
Romunščina	Bună dimineața
Španščina	Buenos días

Slovanski

Bolgarščina	Dobró útro
Češčina	Dobré ráno
Hrvaščina	Dobro jutro
Poljščina	Dzień dobry
Slovaščina	Dobré ráno
Slovenščina	Dobro jutro

V teh primerih ni težko opaziti sorodnosti. Vendar pa obstajajo tudi drugi evropski jeziki, ki so manj sorodni ali sploh niso sorodni med seboj.

Takole pozdravimo v nekaterih od teh jezikov:

Baskovščina	Egun on
Bretonščina	Demat
Estonščina	Tere hommikust
Finščina	Hyvää huomenta
Grščina	Kalimera
Irščina	Dia dhuit
Katalonščina	Bon dia
Latvijščina	Labrīt
Litovščina	Labas rytas
Madžarščina	Jó reggelt
Malteščina	L-Għodwa t-Tajba
Škotska gelščina	Madainn mhath
Valežanščina	Bore da

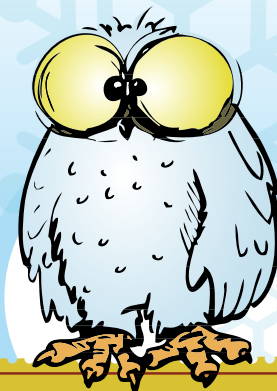
V jeziku Romov, ki živijo v mnogih delih Evrope, je „dobro jutro“ *Lasho dyes*.

Učenje jezikov je lahko zelo zabavno – in na celini, kot je naša, tudi zelo pomembno. Mnogi radi hodimo na počitnice v druge evropske države in tam spoznavamo ljudi. To je odlična priložnost za spoznavanje in uporabo pogostih izrazov v različnih jezikih.

Polarna lisica ...

Podnebje in narava

... in snežna sova sta dobro skriti v snegu.

Večina Evrope ima zmerno podnebje, ki ni niti prevroče niti premrzlo. Najhladnejša območja ležijo daleč na severu in visoko v gorah. Najtoplejši kraji so daleč na jugu in jugovzhodu.

Najtopleje in najbolj suho je poleti (običajno od junija do septembra), najbolj hladno pa je pozimi (običajno od decembra do marca).

Evropa je imela rekordno vroči poletji leta 2010 in leta 2015. Je to znak, da se podnebje spreminja? Podnebne spremembe so problem celotnega sveta, ki je rešljiv le ob sodelovanju vseh držav.

Preživljanje zime

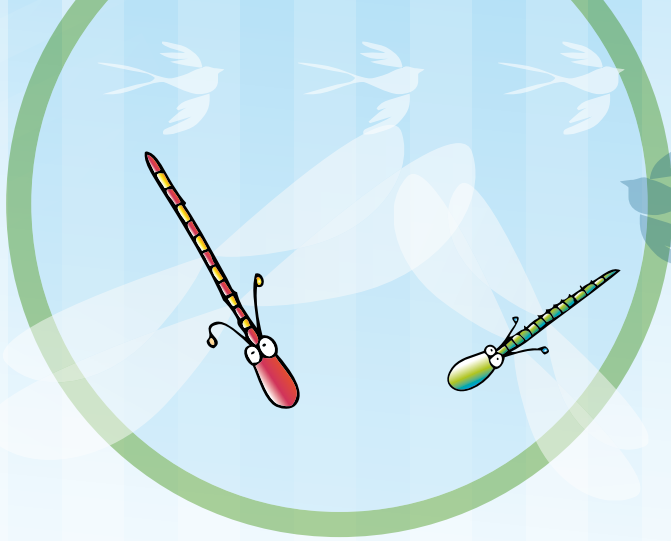
Običajno imajo divje živali na hladnih območjih debel kožuh ali perje, ki jih greje, njihova dlaka ali perje pa sta včasih bela, zaradi česar so v snegu manj opazne. Nekatere od teh živali zimo prespijo, da prihranijo energijo. To se imenuje zimsko spanje.

© Klaus Hackenberg/Corbis

Evropski rjavi medvedi živijo v gorah, kjer prespijo zimo.

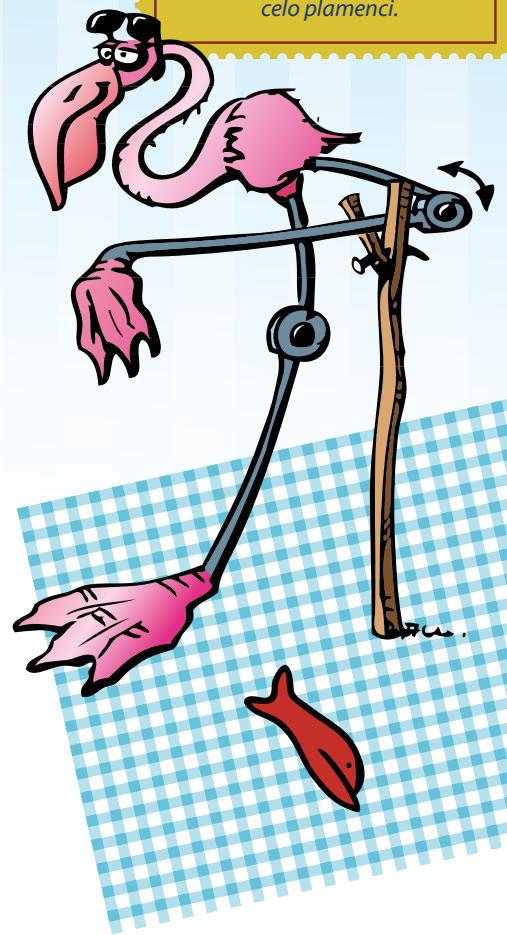
Mnoge vrste ptic se prehranjujejo z insekti, majhnimi vodnimi bitji ali drugo hrano, ki jo je v mrzlih zimskih mesecih težko najti. Zato te ptice jeseni letijo na jug in se do pomladi ne vrnejo. Nekatere od njih potujejo na tisoče kilometrov, čez Sredozemsko morje in puščavo Saharo, da preživijo zimo v Afriki. To sezonsko potovanje se imenuje selitev.

Uživanje v pomladi in poletju

Ko v Evropo pride pomlad (med marcem in majem), postane vreme toplejše. Sneg in led se topita. V potokih in ribnikih mrgolijo mlade ribice in ličinke insektov. Ptice selivke se vračajo ter gradijo svoja gnezda in redijo mladiče. Cvetlice se odpirajo in čebele prenašajo cvetni prah z ene rastline na drugo.

Drevesom poganjajo novi listi, ki lovijo sončno svetlobo in njeno energijo uporabijo za rast drevesa. Na goratih območjih kmetje selijo svoje krave na planinske travnike, kjer je v tem času veliko sveže trave.

Spomladi priletijo v Evropo celo plamenci.

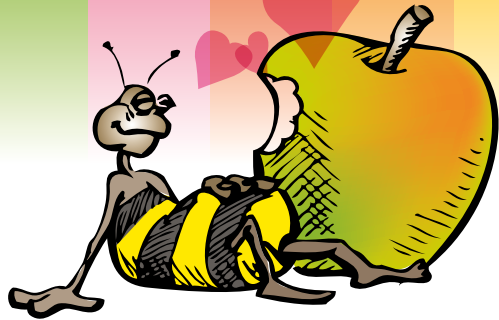

Na gorskih pašnikih je poletje prijetno.

Tudi mrzlokrvne živali, kot so plazilci, za energijo potrebujejo sonce. Poleti, zlasti v južni Evropi, lahko pogosto opazite kuščarje, ki se grejejo na soncu, in slišite cvrlikanje kobilic in cvrčanje škržatov.

Kuščarji imajo radi toplo vreme.

Tudi ose imajo rade sadje!

Jesen: čas sprememb

Pozno poleti ter jeseni postajajo dnevi krajši in noči hladnejše. V tem času dozori mnogo okusnih sadežev in kmetje jih hitijo obirati. Jeseni dozori tudi lešniki in veverice jih nabirajo ter v velikih količinah shranjujejo za zimo.

Mnogim drevesom jeseni odpadejo listi, saj ni več dovolj sončne svetlobe, da bi bili še koristni. Postopoma spremenijo svojo barvo iz zelene v odtenke rumene, rdeče, zlata in rjave. Nato odpadejo in prekrijejo tla s pisano preprogo. Odpadli listi se razkrojijo in obogatijo zemljo ter ji dajo hrano za prihodnje generacije rastlinja.

Ta vsakoletni cikel letnih časov in z njim povezane spremembe dajejo evropskemu podeželju njegovo lepoto in veliko pestrost.

Veverice shranjujejo lešnike, da bodo imele hrano tudi pozimi.

Jesen spremeni gozdove v pisane preproge.

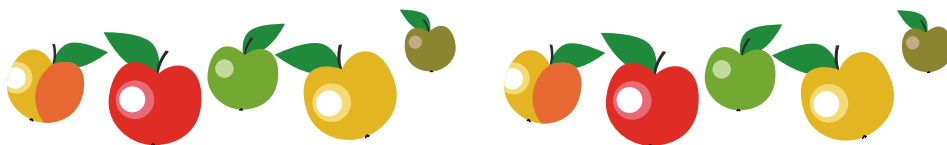
Kmetovanje

Visoko v gorah in daleč na severu Evrope kmetovanje ni mogoče, saj je premrzlo za rast pridelkov. Mrzle zime pa lahko preživijo zimzelena drevesa, kot so bori in jelke. Zato so najhladnejši predeli Evrope pokriti z zimzelenimi gozdovi. Ljudje uporabljajo les iz teh gozdov za izdelavo mnogih stvari – od hiš in pohištva do papirja in kartonske embalaže.

Bolj na jugu pa je večina zemlje primerna za kmetovanje. Tam obrodijo zelo različni pridelki, kot so pšenica, koruza, sladkorna pesa, krompir ter vse vrste sadja in zelenjave.

Na območjih, kjer je veliko sončne svetlobe in skoraj nič pozebe (na primer blizu Sredozemlja), lahko kmetje pridelujejo sadje, kot so pomaranče, limone, grozdje in olive. Olive vsebujejo olje, ki se lahko iztisne iz sadeža in uporablja za pripravo hrane. Grozdje se lahko stisne, da iz njega priteče sok, ki se lahko spremeni v vino. Evropa je poznana po svojih visokokakovostnih vinih, ki jih prodajajo povsod po svetu.

Kmetje v Sredozemlju gojijo tudi veliko drugega sadja in zelenjave. Paradižnik na primer dobro zori na južnem soncu. Zelenjava pa potrebuje veliko vode, zato morajo kmetje na vročih in suhih območjih pogosto namakati svoje poljščine. To pomeni, da jim dovajajo vodo iz rek in podtalnice.

Iz tega grozdja bo pridelano rdeče vino.

Na suhih območjih je treba poljščine namakati.

Paša ovac na pašnikih

Kokoši valijo jajca, ki vsebujejo veliko beljakovin in so dobra za zdravje.

Trava lahko raste, tudi če ni dovolj dežja, celo v plitvi in ne zelo rodovitni zemlji. Mnogi evropski kmetje gojijo živali, ki se krmijo s travo, kot so krave, ovce ali koze. Te živali dajejo mleko, meso in druge koristne stvari, kot sta volna in usnje.

Mnogi kmetje gojijo prašiče ali kokoši. Te živali je mogoče gojiti skoraj povsod, saj lahko živijo v zaprtih prostorih in dobivajo posebej pripravljeno krmo. Kokoši ne dajejo samo mesa, temveč tudi nesejo jajca. Nekatere kmetije vsak dan proizvedejo na tisoče jajc.

Kmetije v Evropi so različnih velikosti, od zelo velikih do zelo majhnih. Nekatere imajo velika polja, kar kmetom olajša spravljanje pridelka, saj lahko uporabijo velike stroje. Druge kmetije, na primer na hribovitih območjih, imajo pogosto majhna polja. Kamniti zidovi ali živa meja med polji preprečujejo, da bi veter in dež odnesla zemljo, koristni pa so lahko tudi za favno in floro (živalstvo in rastlinstvo).

Mnogi meščani radi preživljajo konce tedna in počitnice na evropskem podeželju, kjer uživajo v lepem razgledu, miru, tišini in svežem zraku. Vsi smo odgovorni za to, da naredimo, kar je v naši moči, za varovanje podeželja in ohranjanje njegove lepote.

Vsakdo lahko uživa na podeželju.

Prašiči so lahko nastanjeni v zaprtih prostorih.

Evropska pokrajina, na kateri so polja raztresena kot krpice.

Morje

Njorka gnezdi na pečinah in s potapljanjem lovi ribe.

Evropa ima na tisoče kilometrov obale, ki jo je narava izoblikovala na različne načine. Najdemo lahko visoke skalnate pečine in plaže iz peska ali barvitih kamenčkov, ki jih je oblikovalo morje, ko je stoletje za stoletjem butalo ob skale.

Na Norveškem so ledeniki v obalo izklesali strme doline, imenovane fjordi. V nekaterih drugih državah sta morje in veter nakopičila pesek in iz njega oblikovala sipine. Najvišja sipina v Evropi je Dune de Pyla, blizu mesta Arcachon v Franciji. Visoka je 107 metrov.

V morju vzdolž evropske obale živi mnogo vrst rib in drugih živali. Z njimi se hranijo morske ptice in morski sesalci, kot so tjujnji. Ob izlivih rek v morje se ob oseki zbirajo jate vodnih ptic in se hranijo z živalmi, ki živijo v blatu.

Ena najredkejših živali v Evropi – tjujenj vrste *Monachus schauinslandi* – živi v Sredozemlju.

Jate vodnih ptic iščejo hrano v ustjih rek.

Te apnenčaste pečine je izoblikovalo morje.

Ta fjord je izoblikoval ledenik.

Peščena sipina Dune de Pyla je najvišja v Evropi.

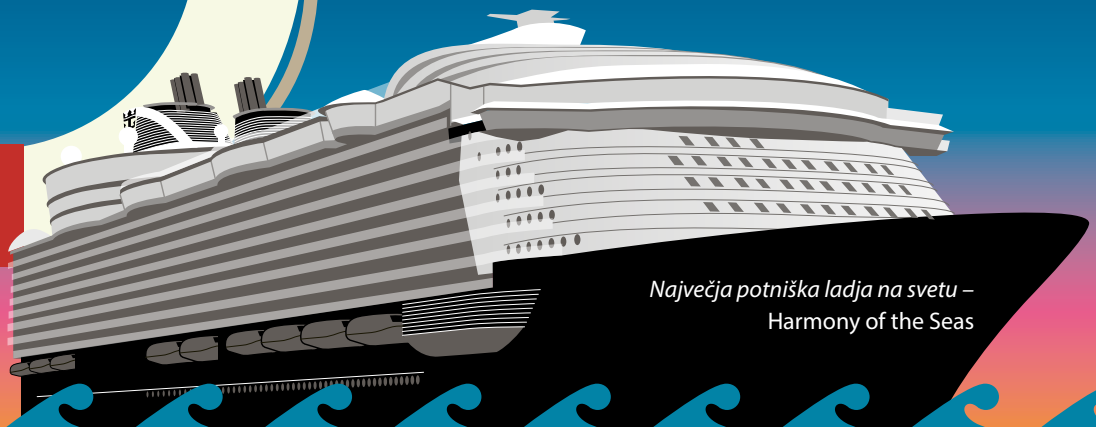
Ljudje in morje

Morje je pomembno tudi za ljudi. Za Rimljane je bilo Sredozemlje tako pomembno, da so ga imenovali *Mare nostrum*: „naše morje“. Stoletja so Evropejci pluli po oceanih sveta, odkrivali druge celine, jih raziskovali, na njih trgovali in gradili svoje domove. V poglavju Potovanje skozi čas lahko preberete več o teh velikih odkritjih.

Tovorne ladje iz vsega sveta vozijo vse vrste blaga (pogosto v zabojnikih) v živahna evropska pristanišča. Tu ga pretovorijo na vlake, tovornjake in tovrne ladje. Nato ladje natovorijo z blagom, izdelanim v Evropi, da ga bodo prodali na drugih celinah.

*Kontejnerske ladje
prevažajo blago
v Evropo
in iz nje.*

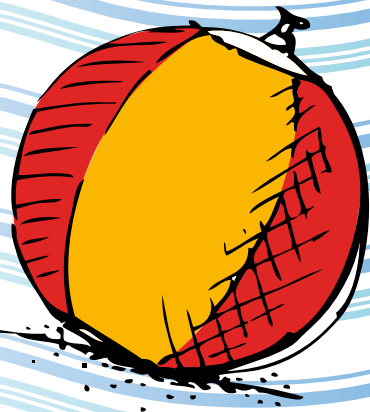
V Evropi so bile zgrajene nekatere najboljše ladje na svetu. Mednje spada ladja Harmony of the Seas – trenutno največja potniška ladja na svetu. Zgrajena je bila v Franciji, prvič pa je zaplula leta 2016.

*Največja potniška ladja na svetu –
Harmony of the Seas*

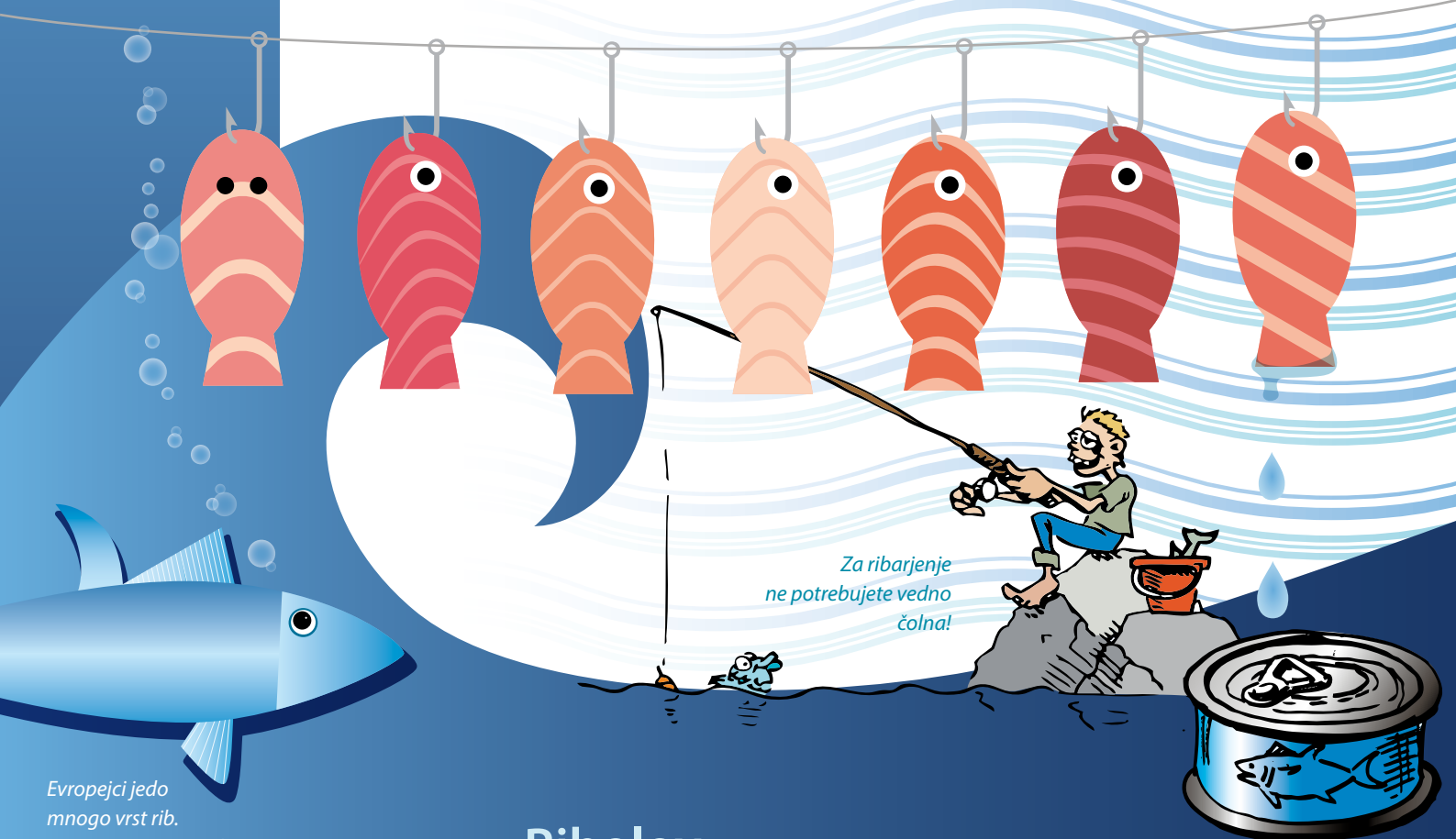

Potapljanje
s potapljaško opremo
v Sredozemlju

Evropska obmorska letovišča so čudovit kraj za preživljanje počitnic. Uživamo lahko v vseh vrstah vodnih športov, od deskanja in čolnarjenja do smučanja na vodi in potapljanja s potapljaško opremo.

Lahko pa tudi samo počivamo, tako da se sončimo na plaži in se hladimo v morju.

Evropejci jedo mnogo vrst rib.
Tuna je ena največjih!

Ribolov

Ribolov je bil za ljudi v Evropi vedno pomembna dejavnost. Cela mesta so zrastle okoli ribiških pristanišč in na tisoče ljudi služi svoj kruh z ribolovom in prodajo rib ali pa pomaga ribičem in njihovim družinam.

Sodobni ribiški čolni, kot so tovarniška plovila z vlečnimi mrežami, lahko ulovijo velike količine rib. Da bi jih v morju ostalo dovolj, so se evropske države dogovorile o pravilih glede dovoljene količine ulovljenih rib in uporabe vrste mrež, ki mladim ribicam omogočajo beg.

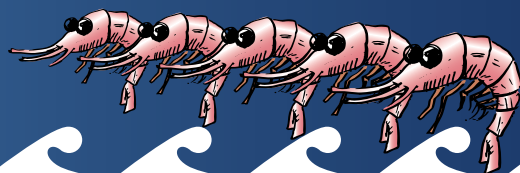
Drugi način za zagotavljanje zadostne količine rib je njihovo gojenje. Na obalah severne Evrope gojijo losose v velikih kletkah v morju. Enako je mogoče gojiti lupinarje, kot so ostrige in druge školjke.

Tovarniško plovilo na otoku Skye na Škotskem

Gojenje lososa

Varstvo evropske obale

Evropska obala in morje sta pomembna tako za divje živali kot za ljudi. Zato ju moramo varovati. Preprečiti moramo njuno onesnaženje z odpadki iz tovarn in mest. Naftni tankerji včasih povzročijo nesreče, ob katerih se v morje razlijejo ogromne količine nafte. Zaradi tega lahko postane obala črna in na tisoče morskih ptic lahko pogine.

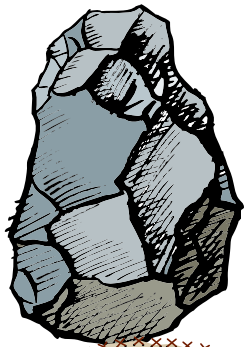
Evropske države poskušajo skupaj preprečiti takšne dogodke ter zagotoviti, da bo naša obala ostala lepa in bodo ob njej lahko uživale tudi prihodnje generacije.

Potovanje skozi čas

Evropa se je v tisočletjih korenito spremenila.

Zgodba o Evropi je naravnost osupljiva! Pa tudi dolga, zato bomo omenili samo nekaj glavnih poglavij njene zgodovine.

Kamnito orodje
iz kamene dobe

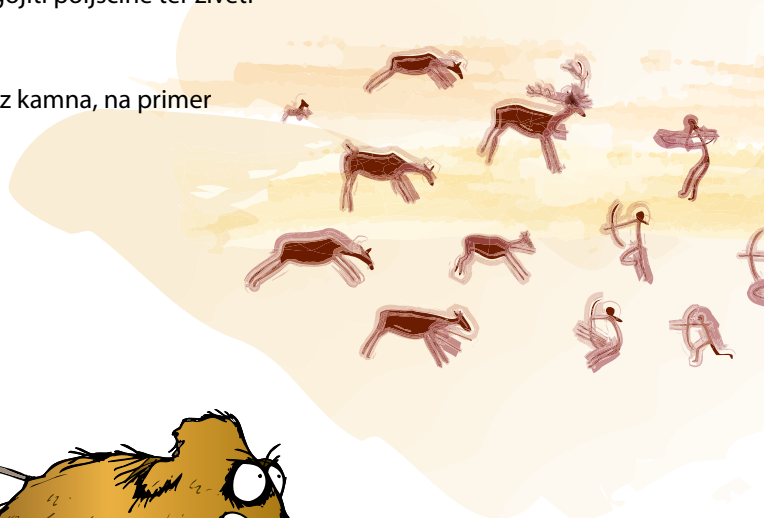
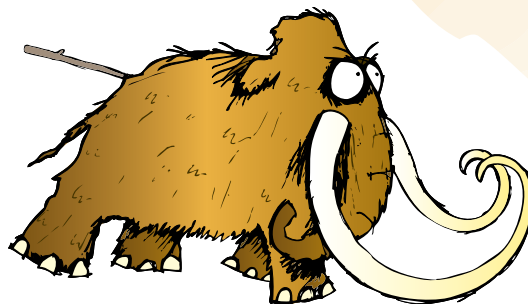
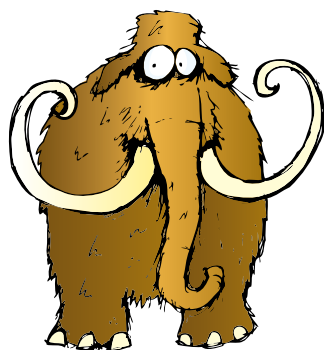
Kamena doba

Prvi Evropejci so bili lovci in nabiralci. Na zidove nekaterih jam so naslikali čudovite slike lovskih prizorov. Sčasoma so se naučili kmetovanja in začeli rediti živali in gojiti poljščine ter živeti v vaseh.

Svoje orožje in orodje so izdelovali iz kamna, na primer z brušenjem kosov kremenca.

Prazgodovinske jamske slike
v jami Lascaux v Franciji

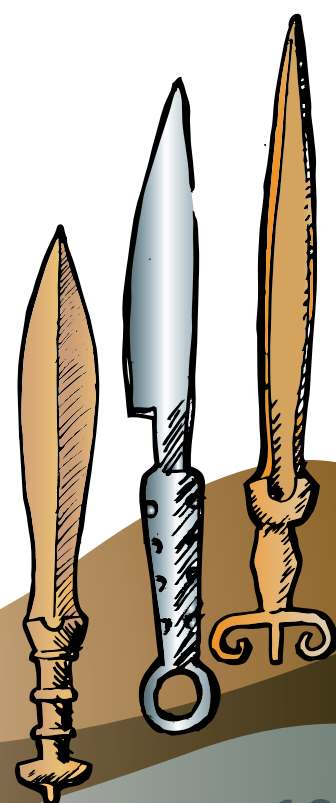
Bronasta in železna doba – spoznavanje uporabe kovin

Več tisoč let pr. n. št. so ljudje odkrili, kako pridobiti različne kovine s segrevanjem različnih vrst kamenin na zelo vročem ognju. Bron, mešanica bakra in kositra, je bil dovolj trda kovina za izdelovanje orodja in orožja. Zlato in srebro sta bili mehki kovini, vendar tudi zelo lepi in ju je bilo mogoče oblikovati v okraske.

Pozneje je bila odkrita še trša kovina – železo. Najboljša vrsta kovine je bilo jeklo, ki je bilo trdno in ga je bilo težko zlomiti, zato je bilo dobro za izdelavo mečev. Izdelava mečev je bila zelo zahtevna, zato so bili dobri meči redki in dragoceni.

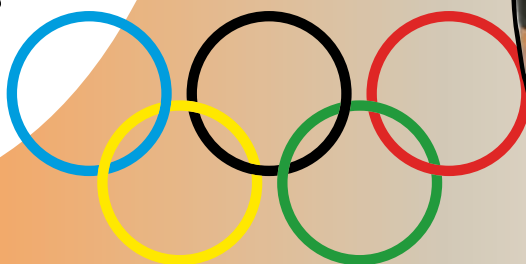
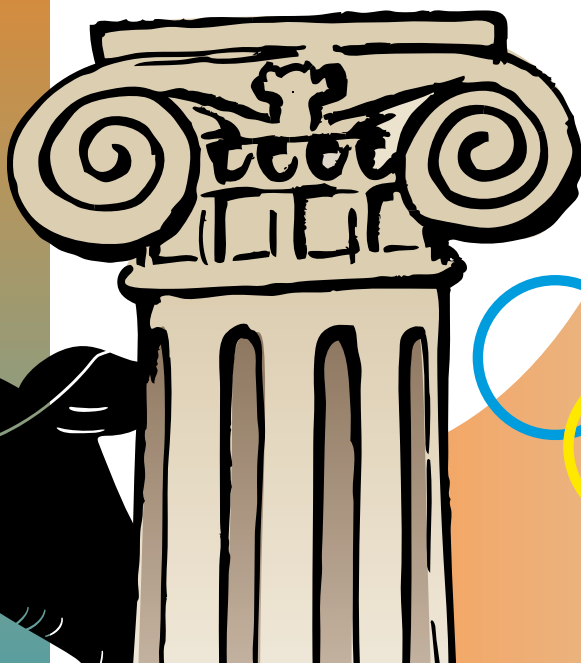
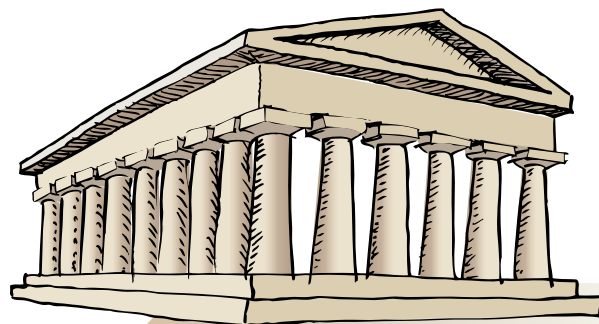
Glava bronaste sekire

Antična Grčija

(od okoli leta 2000 do 200 pr. n. št.)

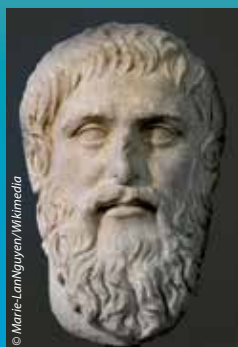
Pred 4 000 leti so v Grčiji začeli graditi mesta. Na začetku so jim vladali kralji. Pozneje, okoli 500 pr. n. št., je mesto Atene uvedlo demokracijo, kar pomeni „vladavino ljudstva“ (kralja ni bilo, odločitve so z glasovanjem sprejemali atenski možje). Demokracija je pomemben evropski dosežek, ki se je razširil po svetu.

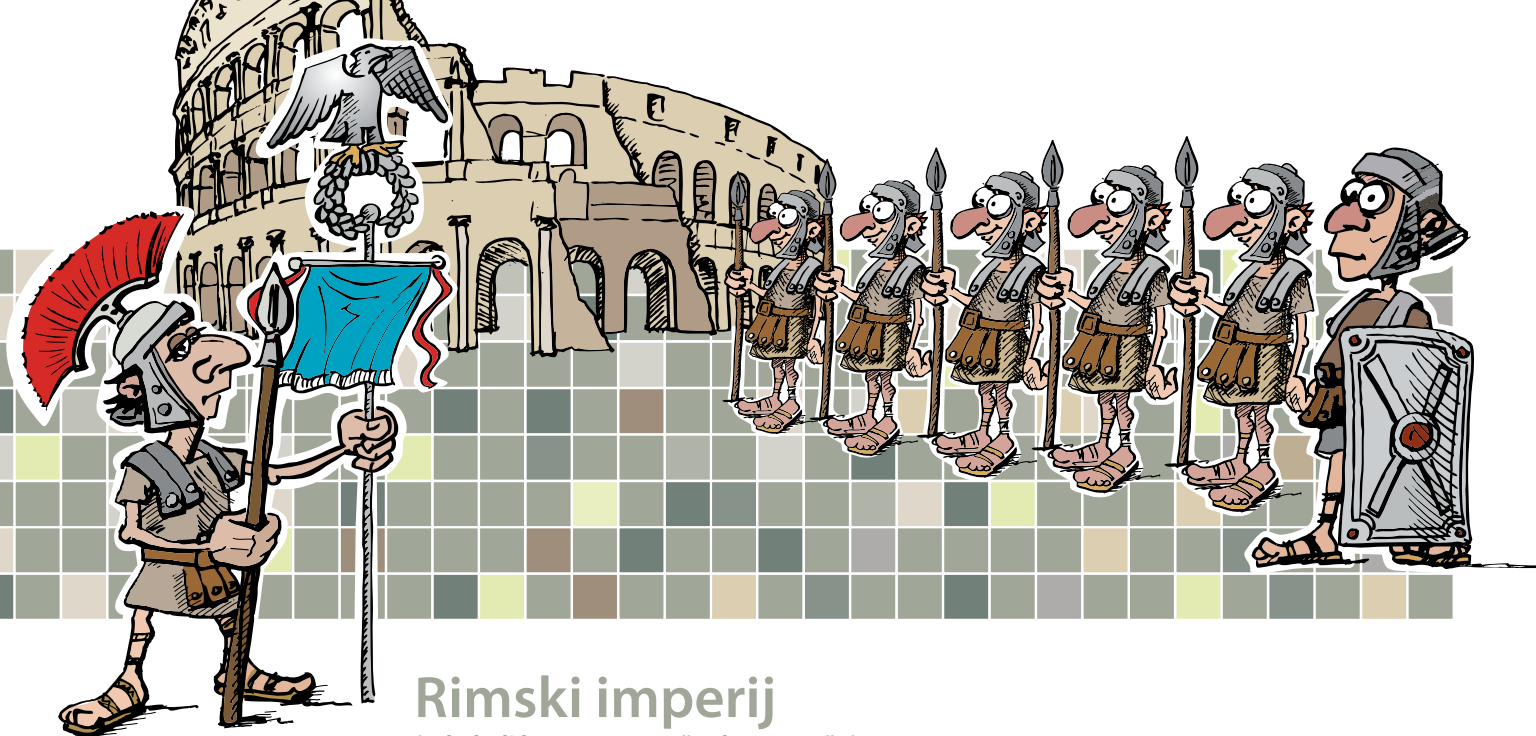
Ta grška vaza z upodobitvijo človeške figure v rdeči barvi je nastala okoli leta 530 pr. n. št.

Poleg tega so nam stari Grki zapustili tudi:

- > čudovite zgodbe o bogovih in junakih, vojnah in dogodivščinah;
- > skladno oblikovane tempelje, marmornate kipe in čudovito lončevino;
- > olimpijske igre;
- > dobro zasnovana gledališča in velike dramatike, katerih igre se še vedno uprizarjajo;
- > učitelje, kot sta Sokrat in Platon, ki sta ljudi naučila logičnega razmišljanja;
- > matematike, kot sta Evklid in Pitagora, ki sta izdelala matematične modele in pravila;
- > znanstvenike, kot sta Aristotel (ki je proučeval rastline in živali) in Eratosten (ki je dokazal, da je Zemlja okrogla, in izračunal njeno velikost).

Platon, eden velikih svetovnih mislecev

Rimski imperij

(od okoli leta 500 pr. n. št. do 500 n. št.)

Rim je bil na začetku zgolj vas v Italiji. Toda Rimljani so bili odlično organizirani, njihova vojska se je zelo dobro bojevala in postopoma osvojila vse ozemlje okoli Sredozemlja. Sčasoma je Rimski imperij segal vse od severne Anglije do puščave Sahara in od Atlantika do Azije.

Rimljani so nam med drugim zapustili:

- > dobre in ravne ceste, ki so povezovalе vse dele imperija;
- > čudovite hiše z dvorišči, centralnim ogrevanjem in tlemi, tlakovanimi z mozaiki;
- > močne mostove in akvadukte (za pretok vode na dolge razdalje);
- > zaobljene oboke, ki so dajali njihovim stavbam trdnost in trajnost;
- > nove gradbene materiale, kot sta cement in beton;
- > velike pisatelje in pesnike, kot sta Cicero in Vergil;
- > rimsko pravo, ki ga mnoge evropske države še vedno uporabljajo.

Rimski akvadukt, ki stoji še danes:
Pont du Gard v Franciji

Mozaiki so narejeni iz koščkov kamenja, emajla, stekla ali keramike in uporabljeni za dekoracijo stavb.

Srednji vek

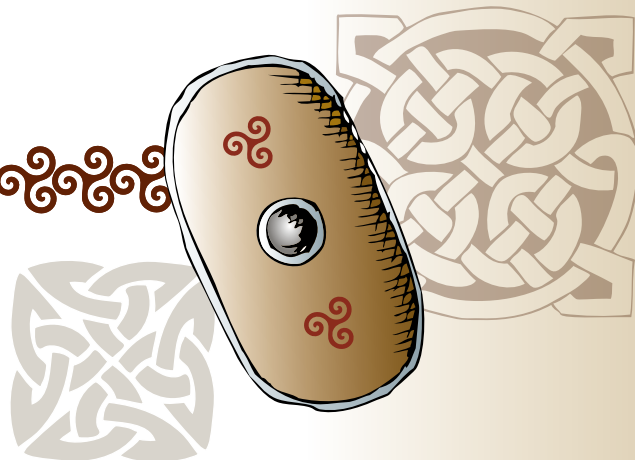
(od okoli leta 500 do 1500 n. št.)

Ko je Rimski imperij propadel, so različna ljudstva zavzela mnoge dele Evrope. Na primer ...

Kelti

Pred rimskim časom so keltska ljudstva živela v mnogih delih Evrope. Njihovi potomci danes živijo predvsem v Bretanji (Francija), Cornwallu (Anglija), Galiciji (Španija), na Irskem, Škotskem in v Walesu. V teh delih Evrope so keltski jeziki in kultura še zelo živi.

Germanska plemena

Niso se vsa naselila v Nemčiji:

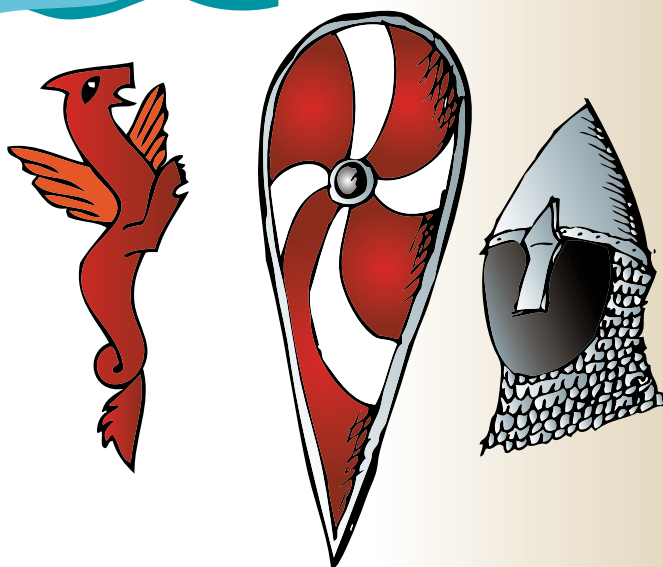
- > **Angli** in **Sasi** so se naselili v Angliji in tam vladali do leta 1066.
- > **Franki** so osvojili velik del Evrope, v katerega spada tudi Francija, v obdobju od leta 500 do 800 n. št. Njihov najslavnejši kralj je bil Karel Veliki.
- > **Goti** (Vizigoti in Ostrogoti) so ustanovili kraljestvi v Španiji in Italiji.
- > **Vikingi** so živeli v Skandinaviji. V devetem in desetem stoletju so pluli v druge dežele, kjer so ropali njihova bogastva, trgovali z njimi in se naselili, kjer je bila dobra zemlja za kmetovanje.

Vikingi so bili tako dobri mornarji, da so pripluli celo do Amerike (vendar tega niso nikomur povedali).

Normani

Normani ali „severni ljudje“ so bili Vikingi, ki so se naselili v Franciji (na območju, ki ga imenujemo Normandija) in nato leta 1066 osvojili Anglijo. Slavna normanska tapiserija prikazuje prizore teh dogajanj. Hranijo jo v muzeju v francoskem mestu Bayeux.

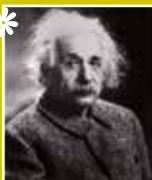
Štirideset znanih obrazov od A do Ž

Mnogi veliki svetovni umetniki, skladatelji, osebe iz sveta zabave, izumitelji, znanstveniki in športniki prihajajo iz Evrope. Nekatere od njih smo že omenili v prejšnjih poglavjih. Nekatere morda že poznate, drugih še ne. Nemogoče je, da bi tukaj vključili prav vse, zato navajamo le še štirideset imen, po abecednem vrstnem redu in iz različnih evropskih držav.

Na koncu je prazna vrstica, v katero lahko vpišete ime po lastni izbiri. Dopišete lahko na primer ime slavne osebe iz vaše države ali vašo najljubšo športno ekipo ali pop skupino. Lahko pa tudi poiščete njihovo sliko in jo prilepite v prazen prostor, zraven pa dopišete nekaj informacij o njih.

**Albert
Einstein**

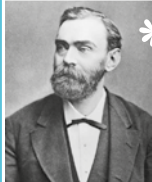

© Philippe Halman/Bigg/AFIP

Znanstvenik: Nemčija

Leta 1905 je odkril zakon relativnosti – z drugimi besedami, kako so med seboj povezani snov, energija in čas.

**Alfred
Nobel**

Wikimedia Commons / Public domain

Kemik, izumitelj in inženir: Švedska

Podpisan je pod vsaj 355 izumov, med katerimi je najbolj poznan dinamit. Večino svojega premoženja je zapustil skladu za Nobelove nagrade, ki se podelijo za največje dosežke na petih področjih delovanja.

**Ana
Frank**

© Jewish Chron

Pisateljica: Nizozemska

Je ena najslavnejših judovskih žrtev holokavsta. Stara 15 let je umrla v koncentracijskem taborišču. Njen dnevnik je postal ena najbolj branih knjig na svetu.

**Antonio
Vivaldi**

Wikimedia

Skladatelj: Italija

Napisal je mnogo glasbenih del, med drugim tudi delo Štirje letni časi (1725).

**Carmen
Kass**

© Pierre Vuathrey/Sygma/Corbis

Manekenka in poslovna ženska: Estonija

Pojavila se je na naslovnici revije Vogue in pozirala v reklamah za blagovne znamke, kot sta Chanel in Gucci. Kandidirala je tudi za poslanko v Evropskem parlamentu.

Christo

© Lynn Goodsmith/Corbis

Umetnik: Bolgarija

Slaven zaradi zavijanja stavb, spomenikov in celo dreves v tkanino, kot je to storil z nemškim parlamentom leta 1995.

**Cristiano
Ronaldo**

Wikimedia/K. Zvonozel, Obabkov

Nogometaš: Portugalska

V letih 2008, 2011, 2014 in 2015 je prejel priznanje za najboljšega igralca leta, ki ga podeljuje FIFA. Igral je za ekipo Manchester United in Real Madrid ter bil kapetan portugalske nacionalne reprezentance.

**Edward
de Bono**

© Corbis

Mislec: Malta

Izumitelj pojma lateralno razmišljanje, najbolj znan po svoji knjigi Šest klobukov razmišljanja.

**Ernő
Rubik**

Wikimedia/ János Mészáros

Izumitelj in arhitekt: Madžarska

Izumil je Rubikovo kocko in druge mehanične uganke.

**Frédéric
Chopin**

Wikimedia

Skladatelj in pianist: Poljska

Napisal je mnogo klavirskih del, med katerimi so tudi njegovi slavni nokturni.

**Gabrielle
„Coco“
Chanel**

© Man Ray

Modna oblikovalka: Francija

Zaradi svojih inovativnih oblačil za ženske je postala pomembna osebnost iz sveta mode 20. stoletja.

**George
Michael**

© MAXPPP

Mednarodna pop zvezda: Ciper

Zaslovel je z uspešnicami, kot je Last Christmas, ki je bila prodana v več kot 90 milijonih izvodov po vsem svetu.

**Georges
Remi
(Hergé)**

© Belga/ATP

Pisec stripov: Belgija

Slaven po svoji zbirki komičnih stripov Tintin in njegove pustolovščine, ki jo je ustvarjal vse od leta 1929 do svoje smrti leta 1983.

**Hans
Christian
Andersen**

© AMG

Pisatelj: Danska

Njegove čudovite pravljice, na primer Grdi raček in Mala morska deklica, so razveseljevale generacije otrok po vsem svetu.

**Helena
Rubinstein**

© Interfoto

Poslovna ženska: Poljska

Ustanovila je kozmetično podjetje Helena Rubinstein, s katerim je postala ena najbogatejših in najuspešnejših žensk svojega časa.

Homer

Wikimedia

Pesnik: Grčija

Legendarni pesnik antične Grčije, ki naj bi bil avtor epov Iliada in Odiseja.

**Ivana
Kobilca**

Wikimedia

Umetnica: Slovenija

Najpomembnejša slovenska slikarka. Ustvarjala je realistična in impresionistična tihožitja, portrete in pokrajine.

**Jean
Monnet**

© European Union

Politična osebnost: Francija

Razvil je temeljne ideje Evropske unije in prispeval k ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo.

**J. K.
Rowling**

© Son Touch/Sigma/Corbis

Pisateljica: Združeno kraljestvo

Avtorica slavne knjižne zbirke Harry Potter, ki je bila na svetu prodana v več kot 450 milijonih izvodov.

**Ivana
Orleanska**

Wikimedia

Zgodovinska osebnost: Francija

Francosko vojsko je popeljala do več pomembnih zmag v stoletni vojni, kasneje pa je bila ujeta in pri devetnajstih letih zažgana na grmadi.

**Kati
Levoranta**

© Rovio

Poslovna ženska: Finska

Vodja podjetja, ki je ustvarilo svetovno uspešno igro Angry Birds.

**Krišjānis
Barons**

© Jānis Reiksts

Pisatelj: Latvija

Znan kot oče tradicionalne baltske glasbe in lirike dainas.

**Leonardo
da Vinci**

Wikimedia

Slikar, kipar, arhitekt, znanstvenik, izumitelj in filozof: Italija

Naslikal je slavni portret Mona Liza in že leta 1493 oblikoval prvi model helikopterja.

**Luka
Modrić**

© Shutterstock

Nogometaš: Hrvaška

Igral je za prvoligaša Tottenham Hotspur in Real Madrid ter za državno ekipo Hrvaške na več svetovnih in evropskih prvenstvih.

Maria Callas

© WikiCommons / Håkanstam Rogén

Operna pevka: Grčija

Ena najbolj znanih in vplivnih openih pevk 20. stoletja, znana tudi pod vzdevkom La Divina.

Marie Curie (Maria Skłodowska)

© Bettman/Corbis

Znanstvenica: Poljska

S svojim možem Pierrom je odkrila radioaktivno kovino radij. Leta 1903 sta prejela Nobelovo nagrado za fiziko.

Marlene Dietrich

© CinemaPhoto/Corbis

Igralka: Nemčija

Igrala je v mnogih filmih, med drugim tudi v prvotni različici filma V osemdesetih dneh okoli sveta (1956).

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis

© BFA/Novosti

Slikar in skladatelj: Litva

Eden od najslavnejših litovskih umetnikov, ki je ustvaril 250 glasbenih del in tristo slik.

Nadia Comăneci

© Wally McNamee/Corbis

Telovadka: Romunija

Na olimpijskih igrah leta 1976 je postala prva oseba, ki je kdajkoli dobila vse točke (deset od desetih) za gimnastiko.

Rafael Nadal

WikiCommons

Teniški igralec: Španija

Zmagal je na neštetihih vrhunskih turnirjih in pri mnogih velja za najboljšega teniškega igralca vseh časov.

Robert Schuman

© European Union

Politik: Luksemburg

Čeprav se je rodil v Luksemburgu, je postal predsednik francoske vlade. Imenujemo ga oče Evrope. V spomin na Schumanovo deklaracijo, ki jo je predstavil 9. maja 1950, danes praznujemo 9. maj kot dan Evrope.

Saoirse Ronan

© Wikicommons / Siobh

Igralka: Irska

Igralka na gledaliških odrih in filmskih platnih, ki je prejela dve nominaciji za oskarja. Pojavila se je na naslovnici revije TIME kot ena od desetih mladih, izbranih za „vodje naslednje generacije“.

Štefan Banič

© SKC

Izumitelj: Slovaška

Leta 1913 je izumil padalo.

Stephen Hawking

© Wikicommons/StarChild Learning Center

Teoretični fizik in kozmolog: Združeno kraljestvo

Čeprav je privezan na invalidski voziček, že vse življenje raziskuje vesolje in črne luknje. Dokazal je, da črne luknje oddajajo sevanje, kar zdaj imenujemo Hawkingovo sevanje.

Stromae

© Wikicommons

Glasbenik: raper, pevec, avtor besedil in glasbe. Belgija

Njegova uspešnica Alors on Danse je bila leta 2009 na vrhu glasbenih lestvic v mnogih evropskih državah. Nominiran je bil za veliko glasbenih nagrad in veliko jih je tudi prejel.

Václav Havel

© Massimo Sbaraglia

Dramatik, politik in oporečnik: Češka

Kritiziral je komunistični režim in bil na čelu t. i. zametne revolucije. Bil je zadnji predsednik Českoslovaške in prvi predsednik Češke republike.

Vasco
da Gama

© Leemage

Raziskovalec: Portugalska

Eden od najuspešnejših raziskovalcev evropske dobe velikih odkritij, ki je poveljeval prvim ladjam, ki so plule iz Evrope naravnost v Indijo.

Vincent
van Gogh

WikCommons / Public domain

Slikar: Nizozemska

Eden najslavnejših umetnikov 20. stoletja. Navdih je našel pri impresionistih tistega obdobja, vendar je razvil svoj edinstven slog. Med njegovimi najbolj znanimi deli sta Vaza z dvanajstimi sončnicami in Spalnica v Arlesu.

Winston
Churchill

WikCommons / Public domain

Politik: Združeno kraljestvo

Britanski predsednik vlade v obdobju 1940–1945, državnik in zgodovinar, ki je prejel Nobelovo nagrado za literaturo. Ena najpomembnejših osebnosti v britanski zgodovini.

Wolfgang
Amadeus
Mozart

Wikimedia

Glasbenik: Avstrija

Skladatelj klasične glasbe. Ustvaril je več kot šeststo glasbenih del in svojo prvo opero napisal leta 1770, ko je bil star samo 14 let.

Po lastni
izbiri:

Srednjeveški gradovi so bili zgrajeni zato, da so zadrževali sovražnike.

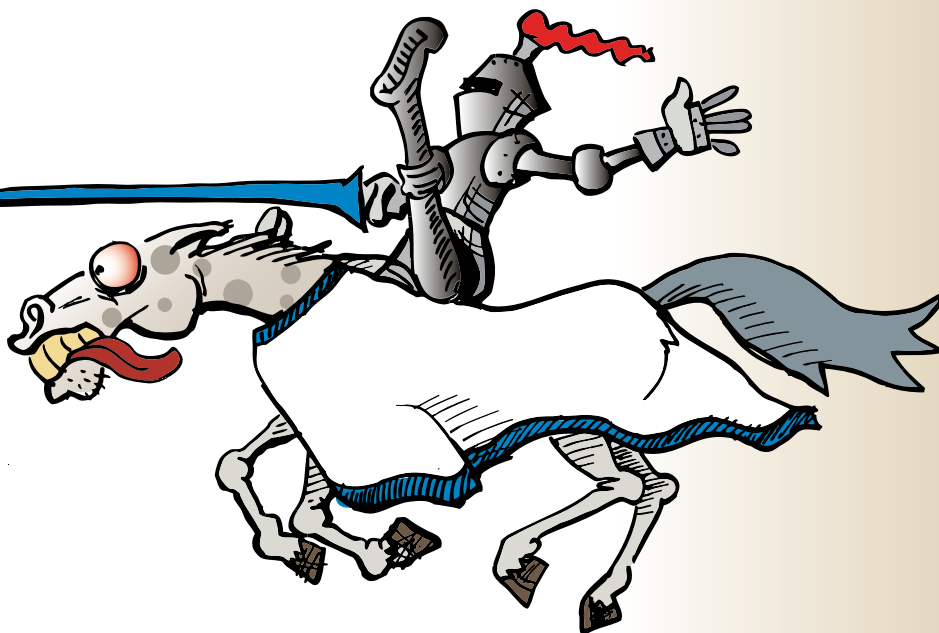
Slovani so se naselili v mnogih delih vzhodne Evrope in postali predniki današnjih slovansko govorečih narodov, med katere spadajo Belorusi, Bolgari, Čehi, Hrvati, Poljaki, Rusi, Slovaki, Slovenci, Srbi in Ukrajinci.

Potem ko so se **Madžari** v 9. in 10. stoletju naselili v Panonski nižini, so leta 1000 ustanovili Ogrsko kraljestvo. Njihovi potomci danes živijo na Madžarskem in v sosednjih državah.

V srednjem veku so se kralji in plemiči v Evropi veliko prepirali in bilo je mnogo vojn (to je bil čas, ko so se vitezi v oklepih borili na konjih). Kralji in plemiči so, da bi se zaščitili pred napadi, pogosto živeli v utrjenih gradovih z debelimi kamnitimi zidovi. Nekateri gradovi so bili tako trdni, da stojijo še danes.

Gotska arhitektura je bila izjemen izum srednjega veka. To je odtočni žleb na milanski katedrali.

Kršćanstvo je v srednjem veku postalo glavna religija v Evropi in skoraj povsod so bile zgrajene cerkve. Nekatero od njih so zelo mogočne – zlasti velike katedrale z visokimi stolpi in vitražnimi okni s podobami iz barvnega stekla.

Menihi so se ukvarjali s kmetovanjem in ga pomagali razviti po vsej Evropi. Prav tako so ustanavljali šole in izdajali knjige s čudovitimi ilustracijami. Njihovi samostani so pogosto imeli knjižnice, kjer so se ohranile pomembne knjige iz antike.

V južni Španiji, kjer je bila glavna vera islam, so vladarji zgradili čudovite mošeje in minarete. Najslavnejša med njimi, ki sta ohranjena še danes, sta mošeja v Kordovi in minaret Giralda v Seville.

Pogled na veliko srednjeveško mošejo v Kordovi (v Španiji)

Renesansa

(od okoli leta 1300 do 1600 n. št.)

V srednjem veku večina ljudi ni znala niti brati niti pisati; vedeli so samo to, kar so slišali v cerkvi. Samo samostani in univerze so imeli prepise knjig, ki so jih napisali stari Grki in Rimljani. V štirinajstem in petnajstem stoletju pa so študentje začeli ponovno odkrivati starodavne knjige. Osupnili so nad velikimi idejami in znanjem, ki so jih našli v njih, in informacije o tem so se začele širiti.

Bogati in izobraženi ljudje, na primer v Firencah (v Italiji), so se začeli zelo zanimati zanje. Lahko so si privoščili nakup knjig – še zlasti po tem, ko je bil v Evropi izumljen tisk (leta 1445) – in zaljubili so se v staro Grčijo in Rim. Svoje domove so gradili po vzoru rimskih palač, nadarjenim slikarjem in kiparjem pa plačevali, da so jih okrasili s prizori iz grških in rimskih zgodb ter s kipi bogov, junakov in cesarjev.

Eden najslavnejših kipov na svetu: David, ki ga je izdelal Michelangelo.

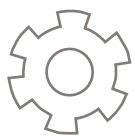
Leonardo da Vinci je že pred 500 leti izdelal načrt za ta „helikopter“!

Ena od pomembnih renesančnih slik: Venera, ki jo je naslikal Botticelli

Bilo je tako, kot da bi se ponovno rodil izgubljeni svet lepote in modrosti. Zato to obdobje imenujemo renesansa (kar pomeni prepород). V tem času je svet dobil:

- > velike slikarje in kiparje, kot sta Michelangelo in Botticelli;
- > nadarjene arhitekta, kot je Brunelleschi;
- > izrednega izumitelja in umetnika Leonarda da Vincija;
- > velike mislece, kot so Thomas More, Erazem Rotterdamski in Michel de Montaigne;
- > znanstvenike, kot sta Kopernik in Galilej (ki je odkril, da zemlja in drugi planeti krožijo okoli sonca);
- > čudovite stavbe, kot so gradovi v dolini reke Loare;
- > obujeno zanimanje za stvaritve in dosežke človeštva.

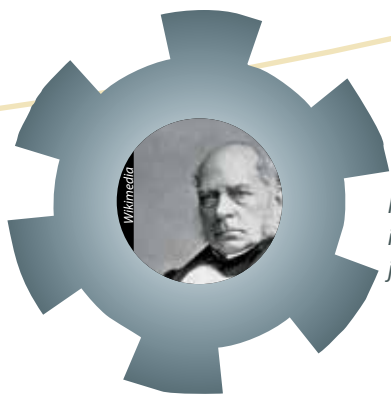
Industrijska revolucija

(od okoli leta 1750 do 1880 n. št.)

Pred približno 250 leti se je v svetu industrije začela nova revolucija. Vse se je začelo z energetske krizo. Na tisoče let so ljudje kurili z lesom in ogljem, zdaj pa so se ponekod v Evropi nadvse skrčili gozdovi! Kaj bi se lahko še uporabljalo kot gorivo?

Odgovor je bil premog. V Evropi ga je bilo mnogo in rudarji so ga začeli kopati. Premog je bil pogonsko gorivo za parne stroje, ki so jih iznašli v tem času. Lahko so ga tudi žgali in predelali v koks, ki je precej čistejše gorivo, odlično za izdelavo železa in jekla.

Pred približno 150 leti je Anglež po imenu Henry Bessemer izumil plavž, s katerim je bilo mogoče narediti veliko jekla po precej ugodni ceni. Kmalu je Evropa proizvajala ogromne količine jekla, kar je spremenilo svet. Poceni jeklo je omogočilo gradnjo nebotičnikov, ogromnih mostov, prekooceanskih ladij, avtomobilov, hladilnikov ... pa tudi močnega orožja in bomb.

*Henry Bessemer –
izumitelj sodobnega
jeklarstva*

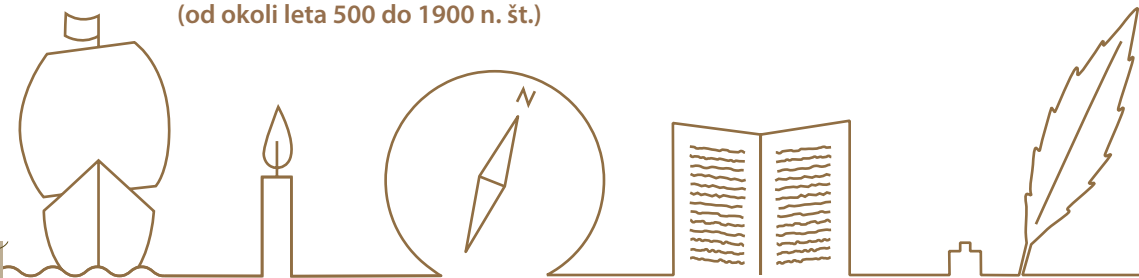
Velika odkritja in nove ideje

(od okoli leta 500 do 1900 n. št.)

© E. Benjamin Andrews

Kopiji dveh ladij
Krištofa Kolumba

© G. Raposo Lopes

Vasco da Gama – prvi človek,
ki je plul od Evrope do Indije

Wikimedia

Dodo, ptič, ki ni znal leteti,
je nekoč živel na otoku
v Indijskem oceanu.
Evropski kolonisti so ga iztrebili.

© Catherine Lusurier

Voltaire, eden velikih pisateljev
v dobi razsvetljenstva

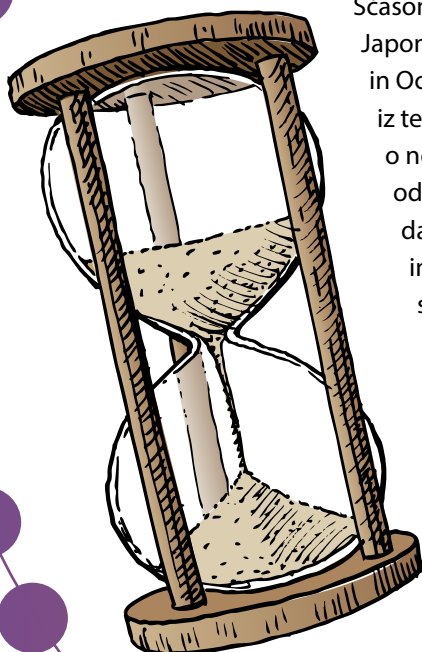
V času renesanse je trgovina z oddaljenimi deželami postajala zelo pomembna za evropske trgovce. Blago so na primer prodajali v Indiji, nazaj pa so prinašali dragocene začimbe in drage kamne. Vendar je bilo potovanje po kopnem težko in je zahtevalo veliko časa, zato so trgovci želeli priti do Indije po morju. Težava pa je bila, da je bila napoti Afrika – in ta je zelo velika!

Vendar, če je Zemlja res okrogla (kot so ljudje začeli verjeti), bi morale evropske ladje priti do Indije tako, da bi plule proti zahodu. Zato so leta 1492 Krištof Kolumb in njegovi mornarji izpluli iz Španije in prepluli Atlantik. Toda namesto da bi prišli do Indije, so odkrili Bahame (otoke v Karibskem morju, blizu ameriške obale).

Kmalu so jim sledili drugi raziskovalci. V letih 1497–1498 je Vasco da Gama, portugalski mornariški častnik, kot prvi Evropejec prispel v Indijo tako, da je plul okoli Afrike. Leta 1519 je drugi portugalski raziskovalec, Ferdinand Magellan, ki je služil španskemu kralju, vodil prvo evropsko pomorsko odpravo okoli sveta.

Kmalu za tem so Evropejci raziskovali Karibske otoke in Ameriko (ki so jo imenovali Novi svet) in tam ustanovili kolonije. Z drugimi besedami, zavzeli so zemljo in trdili, da zdaj pripada njihovi matični državi v Evropi. S seboj so prinesli svojo vero, običaje in jezike – in tako sta angleščina in francoščina postali glavna jezika v Severni Ameriki, španščina in portugalščina pa v Srednji in Južni Ameriki.

Sčasoma so Evropejci pluli vse dlje – do Kitajske, Japonske, jugovzhodne Azije, Avstralije in Oceanije. Mornarji, ki so se vračali iz teh oddaljenih krajev, so pripovedovali o nenavadnih bitjih, ki se zelo razlikujejo od tistih v Evropi. To je navdušilo znanstvenike, da so raziskovali te kraje in iz njih prinesli živali in rastline za evropske muzeje. V devetnajstem stoletju so raziskovalci prodrli globoko v Afriko in do leta 1910 so evropski narodi kolonizirali večino afriške celine.

Medtem so znanstveniki v Evropi odkrivali vse več o gibanju vesolja. Geologi, ki so proučevali kamenine in fosile, so se začeli spraševati, kako je nastala Zemlja in koliko let je v resnici stara. Dva velika znanstvenika, Jean-Baptiste Lamarck (v Franciji) in Charles Darwin (v Angliji), sta naposled sklepala, da so se živali in rastline razvile tako, da so se v milijonih let iz ene vrste spremenile v drugo.

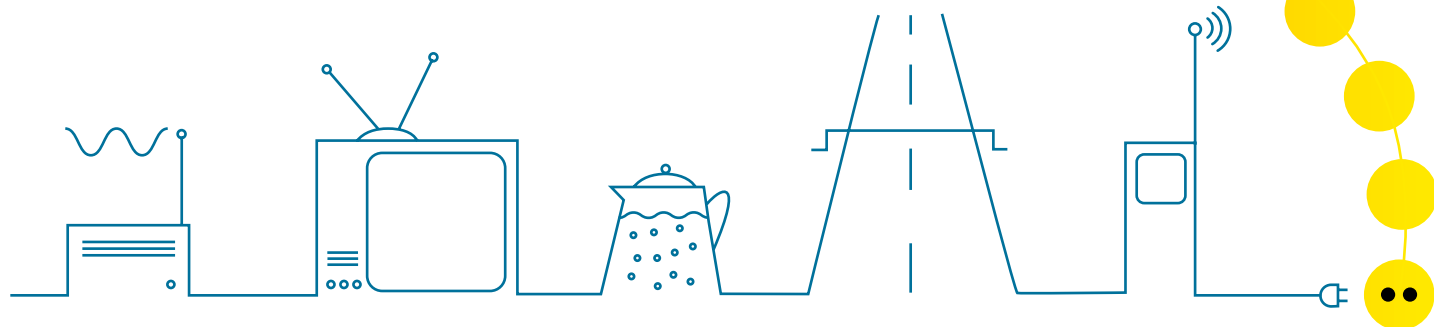
V osemnajstem stoletju so ljudi zanimala tudi druga pomembna vprašanja, na primer kako voditi državo in kakšne pravice in svoboščine bi morali imeti ljudje. Književnik in filozof Jean-Jacques Rousseau je dejal, da bi morali biti vsi ljudje enakopravni. Drug mislec, Voltaire, je dejal, da bi bil svet boljši, če bi nevednost in vraževerje zamenjala razum in znanje.

Obdobje novih idej, imenovano razsvetljenstvo, je v nekaterih državah pripeljalo do velikih sprememb, na primer francoske revolucije leta 1789, ko se je ljudstvo odločilo, da mu nič več ne bodo vladali kralji in kraljice. Eno od revolucionarnih gesel je bilo „Svoboda, enakost, bratstvo“, ki je pozneje postalo francosko državno geslo.

Moderni svet

(od okoli leta 1880 do danes)

Številni drugi evropski izumi v 19. in 20. stoletju so pomagali ustvarjati svet, kakršnega poznamo danes. Na primer:

1886 *bencinski motor*
1901 *prva radijska sporočila*
1909 *bakelit, prva plastična snov*
1912 *neonska razsvetljava*
20. leta *televizija in avtoceste*

1935 *radar in kemični svinčnik*
1937 *kava instant*
1939 *prvo reaktivno letalo*
40. leta *prvi računalnik*
80. leta *svetovni splet*

Danes približno četrtnina delovnih ljudi v Evropi izdeluje stvari, ki jih potrebuje sodobni svet: hrano in pijačo; mobilne telefone in računalnike; oblačila in pohištvo; pralne stroje in televizijske sprejemnike; avtomobile, avtobuse in tovornjake ter mnogo drugih.

Okoli sedem desetih evropskih delavcev dela v sektorju storitev. Z drugimi besedami, delajo v trgovinah in na poštah, v bankah in zavarovalnicah, hotelih in restavracijah, bolnišnicah in šolah itn. Tam bodisi prodajajo blago bodisi opravljajo druge storitve, ki jih ljudje potrebujejo.

© Julia Margaret Cameron

© Zubro/Wikimedia

Charles Darwin je leta 1859 objavil svojo evolucijsko teorijo.

Prvi telefon – izumil ga je na Škotskem rojeni Alexander Graham Bell. Danes Evropa izdeluje najsodobnejše mobilne telefone.

Zgodovinski nauki

Na žalost zgodovina Evrope niso samo veliki dosežki, na katere smo lahko ponosni. V njej je tudi mnogo takega, česar se moramo sramovati. Stoletja so se evropski narodi v grozovitih vojnah bojevali drug proti drugem. V teh vojnah je običajno šlo za moč in premoženje ali vero.

Evropski kolonisti so na drugih celinah ubili na milijone domorodcev – v spopadih, s slabim ravnanjem ali naključnim širjenjem evropskih boleznih mednje. Evropejci so ugrabili tudi na milijone Afričanov, ki so morali zanje delati kot sužnji.

Iz teh grozovitih dejanj se je bilo treba marsičesa naučiti. Evropska trgovina s sužnji je bila odpravljena v devetnajstem stoletju. Kolonije so postale svobodne v dvajsetem stoletju. In v Evropi je končno zavladal mir.

Več o tem lahko preberete v poglavju Ponovna združitev družine: zgodba o Evropski uniji.

Vojna ...

Žal je bilo v evropski družini že veliko preprirov. Pogosto je šlo za to, kdo bo vladal državi ali katera država bo lastnica katerega kosa zemlje. Včasih si je posamezni vladar podvrigel sosednje države, da bi pridobil več moči ali da bi dokazal, da je njegov narod močnejši in boljši od drugih narodov.

Tako ali drugače, v Evropi so na stotine let besnele grozovite vojne. V dvajsetem stoletju sta se na tej celini začeli dve veliki vojni in se razširili ter zajeli države po vsem svetu. Zato se imenujeta svetovni vojni. V njiju je bilo ubitih na milijone ljudi, Evropo pa sta pahnili v revščino in opustošenje.

Ali je mogoče preprečiti, da bi se vojne ponovile? Se lahko Evropejci naučimo sesti za skupno mizo in reševati probleme s pogovorom in ne z bojevanjem?

Odgovor je pritrdilen.

To je zgodba našega naslednjega poglavja – zgodba o Evropski uniji.

... in mir

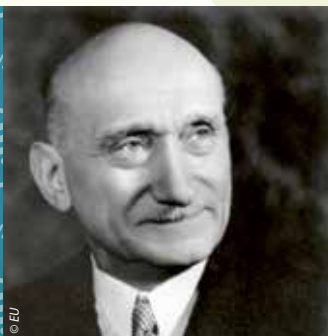
Evropejci izhajamo iz številnih različnih držav in imamo vsak svoj jezik, različne tradicije, navade in verska prepričanja. Kljub temu pa spadamo skupaj, kot velika družina, in sicer iz številnih razlogov.

Omenimo nekatere od njih:

- > na tisoče let smo skupaj živeli na tej celini;
- > naši jeziki so pogosto med seboj sorodni;
- > v vsaki državi so številni prebivalci potomci prebivalcev drugih držav;
- > naše tradicije, običaji in prazniki imajo pogosto skupni izvor;
- > cenimo in delimo obsežno skupno kulturo, ki je nastajala v stoletjih zgodovine in ki so jo ustvarjali umetniki in misleci z vseh koncev Evrope. In ki zajema čudovite glasbene kompozicije, prelepa umetniška dela, pripovedi in gledališke mojstrovine itd.;
- > skoraj vsi Evropejci zagovarjamo vrednote, kot so poštenost, dobri sosedski odnosi, svoboda misli, medsebojno spoštovanje in skrb za ljudi v stiski;
- > tako lahko cenimo ne le to, kar nas razlikuje, torej različnost in posebnosti naših držav in regij, temveč tudi to, kar nas zbližuje, torej vse, kar nam je kot Evropejcem skupno.

Zgodba o Evropski uniji

Druga svetovna vojna se je končala leta 1945. Ta vojna, ki je bila čas strašnega pobijanja in uničevanja, se je začela v Evropi. Kako bi lahko voditelji evropskih držav preprečili, da se takšna grozodejstva ne bi nikoli več ponovila? Potrebovali so zares dober načrt, ki ga še nikoli nihče ni preizkusil.

Robert Schuman

Jean Monnet

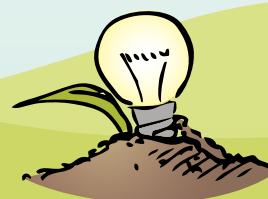
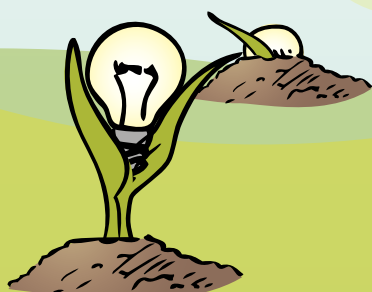
Popolnoma nova ideja

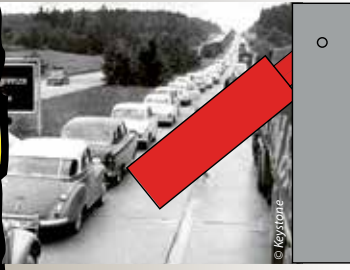
O teh vprašanjih je veliko razmišljal Francoz po imenu Jean Monnet. Ugotovil je, da država potrebuje dvoje, preden lahko začne vojno: železo za izdelovanje jekla (za tanke, puške, bombe in podobne stvari) ter premog za dovajanje energije tovarnam in železnicam. Evropa je imela mnogo premoga in jekla, zato so evropske države z lahkoto izdelovale orožje in začenjale vojne.

Jeanu Monnetu se je porodila drzna zamisel. Francoska in nemška vlada – in morda tudi vlade drugih evropskih držav – naj ne bi več same upravljale svojih industrij premoga in jekla. Namesto tega bi te industrije upravljali ljudje iz vseh vključenih držav, ki bi za isto mizo razpravljali ter skupaj odločali. Na ta način bi bila vojna med njimi nemogoča!

Jean Monnet je menil, da bi ta načrt resnično deloval, če bi ga le bili evropski voditelji pripravljeni preizkusiti. O njem je govoril s prijateljem Robertom Schumanom, ki je bil minister v francoski vladi. Robert Schuman je bil mnenja, da je ta zamisel sijajna, in oznanil jo je v svojem pomembnem govoru dne 9. maja 1950.

Govor je prepričal ne le francoske in nemške voditelje, temveč tudi voditelje Belgije, Italije, Luksemburga in Nizozemske. Vse te države so se odločile, da bodo združile svoje industrije premoga in jekla in oblikovale skupino držav, ki so jo imenovala Evropska skupnost za premog in jeklo (ESPJ). Ta skupnost bi delovala v miroljubne namene in pomagala na vojnih ruševinah ponovno zgraditi Evropo. ESPJ je bila ustanovljena leta 1951.

*Dolgčas na meji ...
Takšne vrste so bile nekoč
del običajnega življenja
v Evropi.*

Skupni trg

Teh šest držav je tako dobro sodelovalo, da so se kmalu odločile ustanoviti novo zvezo z imenom Evropska gospodarska skupnost (EGS). Ustanovljena je bila leta 1957.

Gospodarska pomeni, da ima opravka z gospodarstvom – z denarjem, poslovanjem, službami in trgovino.

Ena glavnih idej je bila, da bi imele države EGS skupni trg in tako lažje trgovale med seboj. Dotlej so se morali tovornjaki, vlaki in ladje, ki so prevažali blago iz ene države v drugo, vedno ustaviti na meji in treba je bilo preveriti dokumente ter plačati določen znesek, ki se je imenoval carina. To je zadrževalo prevoz, blago iz tujine pa je bilo dražje.

Smisel skupnega trga je bil odpraviti vse te mejne kontrole, zastoje in carine ter omogočiti državam, da trgujejo med seboj, kot da bi bile vse del ene same države.

Hrana in kmetovanje

Ena od posledic druge svetovne vojne za Evropo je bila, da sta bila po koncu spopadov proizvodnja hrane in njen uvoz z drugih celin močno otežena. Še v začetku 50. let dvajsetega stoletja je v Evropi primanjkovalo hrane. Zato se je EGS odločila za režim, v okviru katerega je plačevala svojim kmetom, da so pridelovali več hrane, in tako zagotovila, da so z obdelovanjem zemlje lahko zaslužili dovolj za življenje.

Ta ukrep se je imenoval skupna kmetijska politika (ali SKP). Deloval je dobro, celo tako dobro, da so navsezadnje kmetje pridelovali preveč hrane in ukrep je bilo treba spremeniti. Dandanes kmetje prejemajo denar iz naslova SKP tudi za to, da skrbijo za podeželje.

*Stroji, kot je ta,
se uporabljajo za žetev
pšenice in drugega žita.*

Od EGS do Evropske unije

Skupni trg je prebivalcem v EGS kmalu olajšal življenje.

Lahko so porabili več denarja, pojedli več hrane in v trgovinah kupovali bolj raznolike stvari. Sosednje države so to opazile in v 60. letih so nekatere med njimi začele spraševati, ali bi se lahko pridružile.

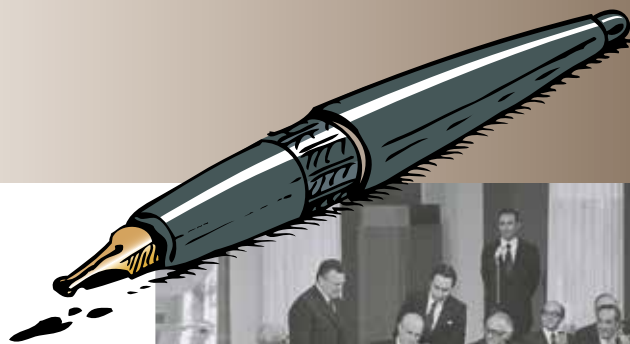
Po večletnih razpravah so se leta 1973 pridružili Danska, Irsko in Združeno kraljestvo. Leta 1981 je enako storila Grčija, ki sta ji leta 1986 sledili Portugalska in Španija, leta 1995 pa Avstrija, Finska in Švedska.

Odslej je skupina štela 15 članic.

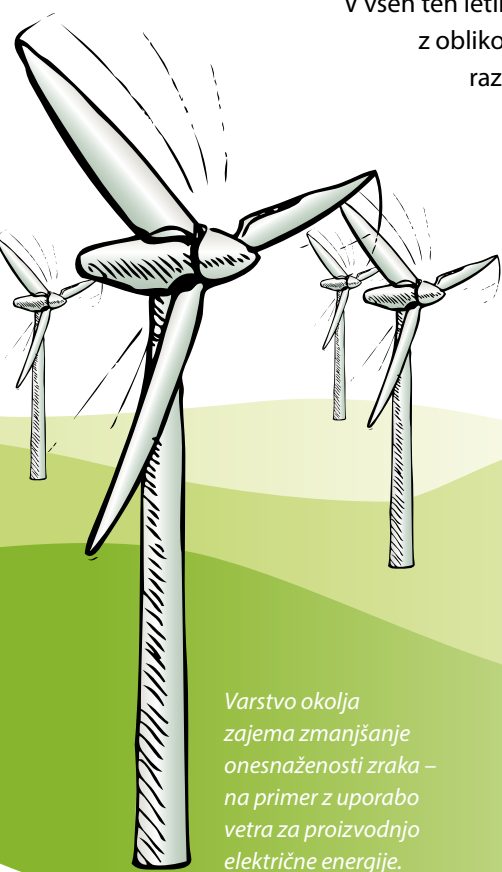
V vseh teh letih pa se je skupina spremenila. Konec leta 1992 je zaključila z oblikovanjem enotnega trga (izraz, ki se je uveljavil) in poleg tega razvijala še veliko drugega. Na primer, države EGS so sodelovale pri varstvu okolja ter gradnji boljših cest in železnic po vsej Evropi. Bogatejše države so revnejšim pomagale pri gradnji cest in drugih pomembnih objektov.

Večina držav EGS je zato, da bi popotnikom olajšala življenje, na svojih mejah odpravila kontrole potnih listov. Oseba, ki je živela v eni državi članici, je lahko odpotovala v katero koli drugo državo članico in tam živela ter poiskala delo. Vlade so razpravljale tudi o drugih novih zamislih – na primer, kako bi si lahko policisti iz različnih držav pomagali pri iskanju storilcev kaznivih dejanj, tihotapcev mamil in teroristov.

Skratka, skupina je postala tako drugačna in toliko bolj združena, da se je leta 1992 odločila spremeniti svoje ime in se preimenovala v „Evropska unija“ (EU).

Pridružitve skupini držav. Ta fotografija prikazuje pristop Grčije.

Varstvo okolja zajema zmanjšanje onesnaženosti zraka – na primer z uporabo vetra za proizvodnjo električne energije.

Policist in njegov pes preverjata, ali so v prtljagi skrite droge.

Ponovna združitev družine

Medtem so se zunaj meja EU dogajale vznemirljive stvari. Mnogo let sta bila vzhodni in zahodni del Evrope ločena. Voditelji vzhodnega dela so verjeli v sistem vladanja, imenovan „komunizem“, ki je prinesel težko življenje tamkajšnjemu prebivalstvu. Ljudje so bili zatirani, mnogo nasprotnikov režima pa je bilo poslanih v taborišča.

Ko je vse več ljudi prebegnilo z vzhoda na zahod, so se vzhodni voditelji ustrašili. Zgradili so visoke ograde in zidove, na primer berlinski zid, da bi ljudem onemogočili beg iz države. Številni, ki so poskusili prestopiti mejo brez dovoljenja, so bili ustreljeni. Delitev Evrope je bila tako močna, da je bila pogosto opisana kot „železna zavesa“.

Leta 1989 je bilo navsezadnje konec delitve. Berlinski zid je bil porušen in „železna zavesa“ je prenehala obstajati. Kmalu je bila Nemčija ponovno združena. Narodi srednjega in vzhodnega dela Evrope so si izbrali nove vlade in se znebili starega strogega komunističnega sistema.

Končno so bili svobodni! To je bil čas velikega slavlja.

Leto 1989:
padec
berlinskega zidu

Države, ki so postale svobodne, so začele spraševati, ali lahko vstopijo v Evropsko unijo, in kmalu je nastala precejšnja vrsta držav kandidat, ki so čakale, da bi lahko postale članice EU.

Preden lahko država vstopi v EU, mora njeno gospodarstvo uspešno delovati. Biti mora tudi demokratična – z drugimi besedami, njeni ljudje morajo imeti možnost svobodne izbire svojih voditeljev. In spoštovati mora človekove pravice. Med človekove pravice spadajo pravica svobodnega izražanja mnenja, pravica, da človeka ne zaprejo brez poštenega sojenja, pravica, da se ga ne muči, in še mnoge druge pomembne pravice.

Nekdanje komunistične države so v zvezi s tem opravile veliko dela in po nekaj letih je bilo osem od njih pripravljenih: Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Poljska, Slovaška in Slovenija.

EU so se pridružile 1. maja 2004 skupaj z dvema mediteranskima otokoma – Ciprom in Malto. Še dve nekdanji komunistični državi, Bolgarija in Romunija, sta se skupini pridružili 1. januarja 2007. Hrvaška se je pridružila EU 1. julija 2013, s čimer je število držav članic naraslo na 28.

Nikoli prej se ni EU v tako kratkem času pridružilo toliko držav. To je bila prava „ponovna združitev družine“, ki je pripeljala skupaj vzhodni, srednji in zahodni del Evrope.

Zastave
28 članic EU

Dejavnosti Evropske unije

EU poskuša izboljšati kakovost življenja na različne načine.

Omenimo nekatere od njih.

Onesnaženje sega preko meja, zato evropske države sodelujejo pri varstvu okolja.

Podnebne spremembe in okolje

Okolje pripada vsem, zato morajo države sodelovati, da ga ohranijo. EU ima predpise o prenehanju onesnaževanja in o varstvu (na primer) divjih ptic. Ti predpisi veljajo v vseh državah EU in njihove vlade morajo zagotoviti, da se tudi upoštevajo.

Podnebne spremembe, znane tudi kot globalno segrevanje, so še ena težava, ki je države ne morejo reševati same. Države članice EU so se zato dogovorile, da bodo sodelovale pri zmanjšanju proizvedenih emisij, ki onesnažujejo ozračje in povzročajo globalno segrevanje. EU poskuša prav tako vplivati na druge države, da bi jo posnemale.

Evro se uporablja v številnih državah EU.

Evro

V preteklosti je imela vsaka država v Evropi lastno vrsto denarja (valuto). Zdaj obstaja skupna valuta, evro, ki ga lahko uvedejo vse evropske države, če izpolnjujejo pogoje. Obstoj enotne valute lajša poslovanje, potovanje in nakupovanje po vsej EU, saj ni treba menjati denarja iz ene valute v drugo. Poleg tega je zaradi enotne valute gospodarstvo v kriznih časih stabilnejše. Danes je evro nacionalna valuta v 19 državah.

Če primerjate kovance evra, vidite na eni strani upodobljen znak, ki predstavlja državo, v kateri je bil kovanec izdelan. Druga stran je enaka za vse države.

S pomočjo EU skupaj študirajo študentje iz različnih držav.

Svoboda!

Prebivalci EU lahko živijo, delajo ali študirajo v kateri koli državi EU, ta pa si prizadeva storiti vse, kar je v njeni moči, da poenostavi selitev iz ene države v drugo. Pri prečkanju meja med večino držav EU ne potrebujete več potnega lista. EU spodbuja študente in mlade ljudi, naj nekaj časa študirajo ali se usposabljujejo v drugi evropski državi.

© Javier Lareca/Non Parys

Usposabljanje za opravljanje novih del je zelo pomembno.

Delovna mesta

Za ljudi je pomembno, da imajo delo, ki ga radi in dobro opravljajo. Del denarja, ki ga zaslužijo, se porabi za plačilo bolnišnic in šol in tudi za oskrbo ostarelih ljudi. Zato EU stori vse, kar je v njeni moči, da ustvarja nova in boljša delovna mesta za vse, ki so sposobni za delo. Ustanavlja nova podjetja in prispeva sredstva za usposabljanje prebivalcev, da lahko opravljajo nove vrste dela.

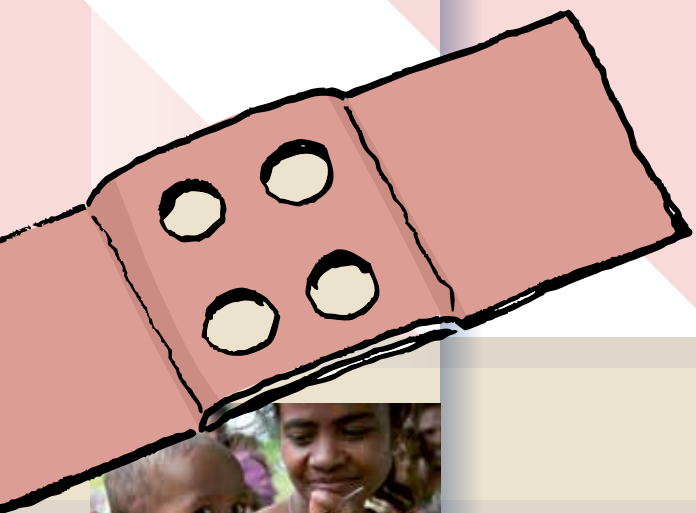
© Stephen Mesweeney/Non Parys

EU sofinancira gradnjo novih cest.

Pomoč regijam v težavah

Življenje ni enostavno za vse povsod v Evropi. V nekaterih krajih ni dovolj delovnih mest, saj so rudniki ali tovarne prenehali delovati. Na nekaterih območjih je kmetovanje oteženo zaradi podnebja ali pa je otežena trgovina zaradi pomanjkanja cest in železnic.

EU te probleme rešuje tako, da zbira denar od vseh držav članic in ga uporablja za pomoč regijam, ki so v težavah. Pomaga na primer pri plačevanju izgradnje novih cest in železniških povezav, gospodarstvu pa pomaga zagotavljati nova delovna mesta.

© Annie Griffiths/Bett Corbis

EU namenja ljudem v stiski pomoč v hrani.

Pomoč revnim državam

V mnogih državah po svetu ljudje umirajo ali živijo v težkih razmerah zaradi vojne, bolezni ali naravnih nesreč, kot so potresi, suše ali poplave. Te države pogosto nimajo dovolj denarja, da bi zgradile šole, bolnišnice, ceste in hiše, ki jih potrebujejo prebivalci.

EU tem državam daje denar in vanje na delo pošilja učitelje, doktorje, inženirje in druge strokovnjake, da bi izboljšala življenje tamkajšnjega prebivalstva. Kupuje tudi številne proizvode, ki jih proizvajajo te države, ne da bi zaračunala carino. Na ta način lahko revne države zaslužijo več.

Evropska zastava

Mir

Evropska unija je prijateljsko združila mnoge evropske države. Te se seveda ne strinjajo vedno v vsem, toda namesto da bi se prerekli, voditelji sedejo za isto mizo in skušajo razrešiti nesoglasja.

Sanje Jeana Monneta in Roberta Schumana so se torej uresničile.

EU je med države članice prinesla mir. Prizadeva si tudi za trajen mir med svojimi sosedomi in drugod po svetu.

To je samo nekaj od mnogih dejavnosti EU, obstaja jih še veliko več. V resnici dejstvo, da je neka država v Evropski uniji, vpliva na skoraj vsak vidik našega življenja. Kaj bi morala delati Evropska unija in česa ne? O tem morajo odločiti njeni državljani. In kako ti lahko izrazijo svoje mnenje? O tem si preberite v naslednjem poglavju.

Evropa ima lastno zastavo in lastno himno – *Odo radosti* iz Beethovnovе devete simfonije. Izvirno besedilo tega dela je napisano v nemščini – ko se uporablja kot evropska himna, pa nima besedila, temveč samo melodijo. Poslušate jo lahko na internetu:

http://europa.eu/european-union/about-eu/symbols/anthem_sl

Evropska unija in njene sosede

► Prestolnice katerih držav so navedena mesta ?

- 1 Sofija
- 2 Bruselj
- 3 Praga
- 4 København
- 5 Berlin
- 6 Talin
- 7 Dublin
- 8 Atene
- 9 Madrid
- 10 Pariz
- 11 Zagreb
- 12 Rim
- 13 Nikozija
- 14 Riga
- 15 Vilna
- 16 Luxembourg
- 17 Budimpešta
- 18 Valletta
- 19 Amsterdam
- 20 Dunaj
- 21 Varšava
- 22 Lizbona
- 23 Bukarešta
- 24 Ljubljana
- 25 Bratislava
- 26 Helsinki
- 27 Stockholm
- 28 London

Legenda:

Države, označene z barvami, so članice Evropske unije (EU).

Države, označene s črticami, načrtujejo pristop k EU.

Ostale države, vključno z državami, prikazanimi z majhnim belim krogom, so sosede EU.

Pike prikazujejo lego glavnih mest.

Vatikanska mestna država je v Rimu.

Nekateri otoki in druga ozemlja, ki pripadajo Franciji, Portugalski in Španiji, so del EU. Ker so zelo oddaljeni od celinske Evrope, so predstavljeni v okviru desno zgoraj.

(*) To poimenovanje ne posega v stališča o statusu ter je v skladu z RVSZN 1244/1999 in mnenjem Meddržavnega sodišča o razglasitvi neodvisnosti Kosova.

Seznam nekaterih evropskih znamenitosti:

- 1 Atomij, Bruselj, Belgija
- 2 Stonehenge, Wiltshire, Združeno kraljestvo
- 3 Kraljevi samostan San Lorenzo de El Escorial, Madrid, Španija
- 4 Partenon, Atene, Grčija
- 5 Zgradba madžarskega parlamenta, Budimpešta, Madžarska
- 6 Eifflov stolp, Pariz, Francija
- 7 Mlini na veter, Nizozemska
- 8 Karlov most, Praga, Češka
- 9 Kip male morske deklice, København, Danska
- 10 Cerkev Svetega Nikolaja, Sofija, Bolgarija
- 11 Katedrala Sagrada Família, Barcelona, Španija
- 12 Kolosej, Rim, Italija
- 13 Brandenburška vrata, Berlin, Nemčija

Lahko vse najdete na spodnjem zemljevidu? Pri tem si lahko pomagata s prejšnjo stranjo.

Države Evropske unije

Države so navedene po abecednem vrstnem redu imen v njihovem uradnem jeziku oziroma njihovih uradnih jezikih (imena so navedena v oklepaju).

(*) Polno ime te države je Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irsko, večina ljudi pa jo na kratko imenuje kar Britanija ali Združeno kraljestvo.

Podatki o prebivalstvu so za leto 2015.

Vir: Eurostat

Zastava	Država	Glavno mesto	Prebivalstvo
	Belgija (Belgique/België)	Bruselj (Bruxelles/Brussel)	11,2 milijona
	Bolgarija (България/Bulgaria)	Sofija (София/Sofia)	7,2 milijona
	Češka (Česká republika)	Praga (Praha)	10,5 milijona
	Danska (Danmark)	København (København)	5,6 milijona
	Nemčija (Deutschland)	Berlin (Berlin)	81,1 milijona
	Estonija (Eesti)	Talin (Tallinn)	1,3 milijona
	Irska (Éire/Ireland)	Dublin (Baile Átha Cliath/Dublin)	4,6 milijona
	Grčija (Ελλάδα/Elláda)	Atene (Αθήνα/Athína)	10,8 milijona
	Španija (España)	Madrid (Madrid)	46,4 milijona
	Francija (France)	Pariz (Paris)	66,3 milijona
	Hrvaška (Hrvatska)	Zagreb (Zagreb)	4,2 milijona
	Italija (Italia)	Rim (Roma)	60,8 milijona
	Ciper (Κύπρος/Kýpros) (Kibris)	Nikozija (Λευκωσία/Lefkosía) (Lefkoşa)	0,8 milijona
	Latvija (Latvija)	Riga (Rīga)	1,9 milijona
	Litva (Lietuva)	Vilna (Vilnius)	2,9 milijona
	Luksemburg (Luxembourg)	Luxembourg (Luxembourg)	0,5 milijona
	Madžarska (Magyarország)	Budimpešta (Budapest)	9,9 milijona
	Malta (Malta)	Valletta (Valletta)	0,4 milijona
	Nizozemska (Nederland)	Amsterdam (Amsterdam)	16,9 milijona
	Avstrija (Österreich)	Dunaj (Wien)	8,6 milijona
	Poljska (Polska)	Varšava (Warszawa)	38,0 milijona
	Portugalska (Portugal)	Lizbona (Lisboa)	10,4 milijona
	Romunija (Romania)	Bukarešta (București)	19,8 milijona
	Slovenija (Slovenija)	Ljubljana (Ljubljana)	2,1 milijona
	Slovaška (Slovensko)	Bratislava (Bratislava)	5,4 milijona
	Finska (Suomi/Finland)	Helsinki (Helsinki/Helsingfors)	5,4 milijona
	Švedska (Sverige)	Stockholm (Stockholm)	9,7 milijona
	Združeno kraljestvo (*) (United Kingdom)	London (London)	64,7 milijona

Kviz Odkrivajmo Evropo!

(Namig: odgovore na vsa vprašanja lahko najdete v tej brošuri.)

Koliko celin je na svetu?

1.

?

Katera snov, uporabljena kot pogonsko gorivo za parne stroje, je omogočila industrijsko revolucijo?

7.

?

Kateri mesti povezuje predor pod Rokavskim prelivom?

2.

?

Kateri zgodovinski dogodek se je zgodil leta 1789?

8.

?

Kako se imenuje pojav, ko ptice jeseni letijo na jug in prezimijo v toplejših krajih?

3.

?

V katerem desetletju je bil izumljen računalnik?

9.

?

Kako se imenuje dejavnost, s katero kmetje oskrbujejo svoja polja z vodo iz podtalnice ali rek?

4.

?

V koliko državah Evropske unije je evro nacionalna valuta?

10.

?

Naštejte nekaj vrst morskih živali, ki jih je mogoče gojiti.

5.

?

Kako pogosto potekajo evropske volitve?

11.

?

Kaj pomeni „demokracija“?

6.

?

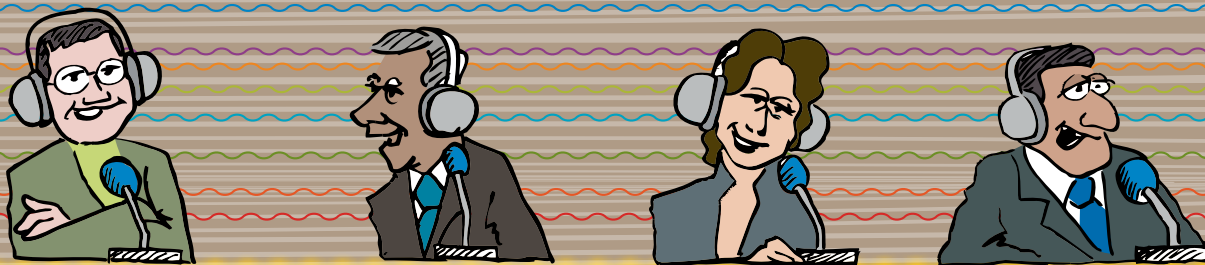
Kje je sedež Sodišča Evropske unije?

12.

?

Želite igrati druge igre, preskusiti svoje znanje in še naprej odkrivati Evropo?
Obiščite spletno stran <http://europa.eu/europago/explore>.

Ministri vseh vlad držav članic EU se sestajajo, da glasujejo o evropskih zakonih.

Kako Evropska unija sprejema odločitve

Kot si lahko predstavljate, organizacija EU in njeno delovanje zahtevata veliko prizadevanj mnogih ljudi. Kako je to delo razdeljeno?

Evropska komisija

V Bruslju se vsako sredo sestane skupina žensk in moških (po eden iz vsake države članice EU), da razpravljajo o potrebnih ukrepih. Te osebe predlagajo vlade njihovih držav, potrdi pa Evropski parlament.

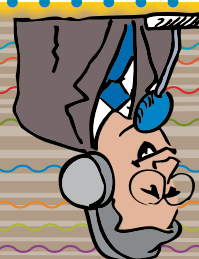
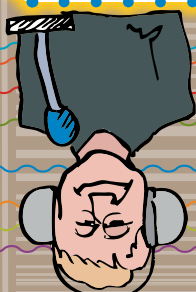
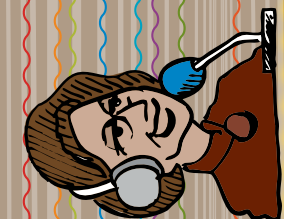
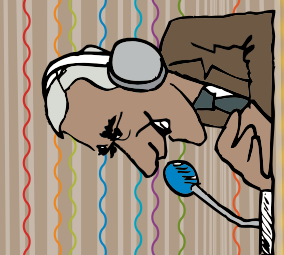
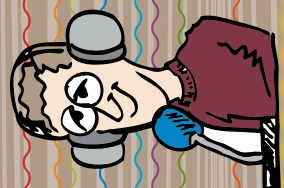
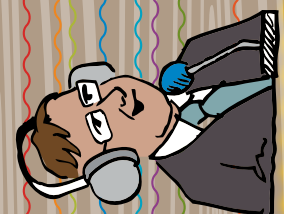
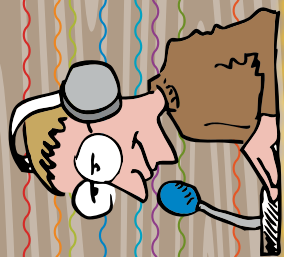
Imenujejo se „komisarji“ in skupaj sestavljajo Evropsko komisijo. Njihovo delo je, da razmišljajo o tem, kaj bi bilo najbolje za EU kot celoto, in da predlagajo nove predpise za celotno EU. Predpise predlaga Komisija, o njih pa odločata Parlament in Svet.

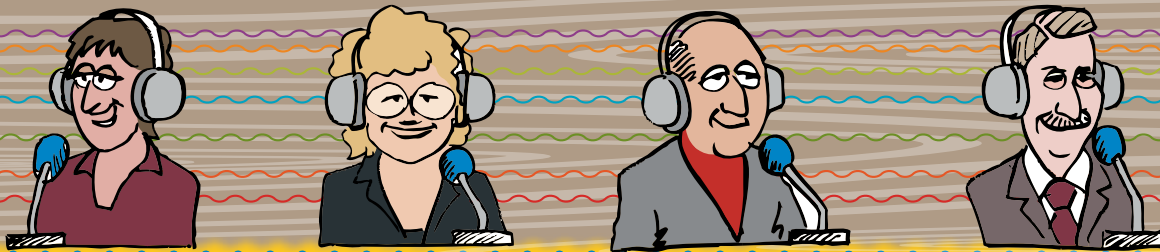
Komisarjem pri delu pomagajo strokovnjaki, pravniki, tajniki, prevajalci in drugi. Ti opravljajo vsakodnevno delo Evropske unije.

Evropski parlament

Evropski parlament zastopa vse osebe, ki živijo v EU. Vsak mesec ima veliko zasedanje v Strasbourgu (Francija), na katerem razpravlja in se odloča o novih predpisih za Evropo.

Evropski parlament šteje 751 članov (poslancev). Ti so vsakih pet let izbrani na volitvah, na katerih lahko volijo vsi odrasli državljani EU. Z izvolitvijo svojih poslancev in pogovori z njimi lahko odločamo o naslednjih korakih EU.

Evropski svet

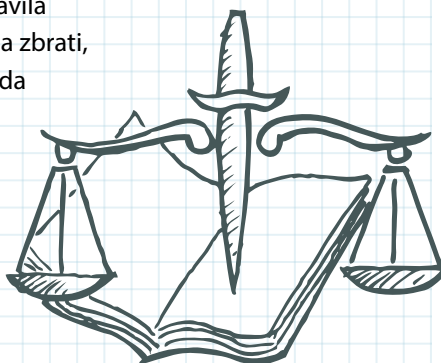
Vsi voditelji držav EU se v okviru Evropskega sveta redno srečujejo na „zasedanjih“, na katerih razpravljajo o razmerah v Evropi in oblikujejo strategijo za Evropo. Ne razpravljajo pa o podrobnostih, na primer o ubeseditvi novih predpisov.

Svet

O novih predpisih za Evropo morajo razpravljati ministri vlad vseh držav EU, ne samo poslanci Evropskega parlamenta. Zasedanje ministrov se imenuje „Svet“.

Po razpravi o predlogu Svet o njem glasuje. Obstajajo pravila o tem, koliko glasov ima vsaka država in koliko jih je treba zbrati, da je predlog sprejet. V nekaterih primerih pravilo pravi, da mora biti v Svetu popolno soglasje.

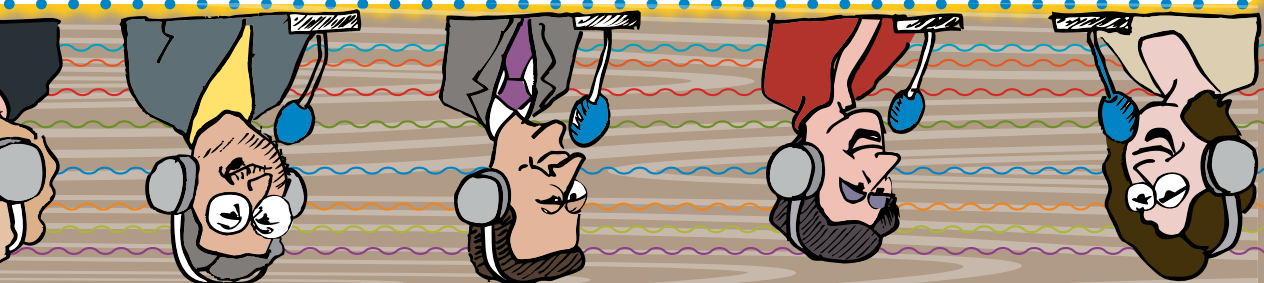
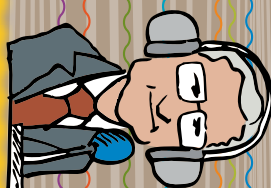
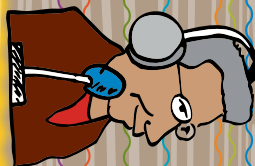
Ko Svet in Parlament sprejmeta nov zakon, ga morajo države EU spoštovati.

Sodišče Evropske unije

Če država predpisa ne izvaja ustrezno, jo Evropska komisija posvari in se lahko v zvezi s tem pritoži na Sodišče, ki ima sedež v Luxembourg. Naloga Sodišča je, da zagotovi, da se zakonodaja EU povsod spoštuje in izvaja na enak način. Sodišče sestavlja po en sodnik iz vsake države EU.

Obstajajo tudi druge skupine ljudi (odbori strokovnjakov ipd.), ki sodelujejo pri sprejemanju odločitev v EU, saj je zelo pomembno, da so odločitve pravilne.

Eden od izzivov, s katerimi se Evropa srečuje danes, je zagotoviti, da bi mladi našli delo in imeli lepo prihodnost. To ni lahko, saj morajo evropska podjetja tekmovati za posle s podjetji v drugih delih sveta, ki lahko enako delo opravijo ceneje.

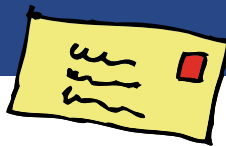
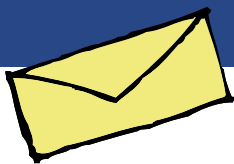
Danes se srečujemo tudi z drugimi velikimi težavami, ki jih lahko rešijo samo tiste države po svetu, ki med seboj sodelujejo, na primer na področju:

- > mednarodnega kriminala in terorizma;
- > lakote in revščine;
- > onesnaževanja in podnebnih sprememb.

Evropska unija rešuje te težave, vendar se tako številnim vladam in Evropskemu parlamentu ni vedno lahko sporazumeti o tem, kaj bi bilo treba ukreniti. In precej zapletena evropska pravila ne pomagajo pri procesu odločanja v EU.

Poleg tega veliko ljudi meni, da samo s tem, da vsakih pet let volijo svojega poslanca v Evropski parlament, ne morejo veliko vplivati na odločanje v Bruslju ali Strasbourgu.

... ter v bližnji in daljni prihodnosti

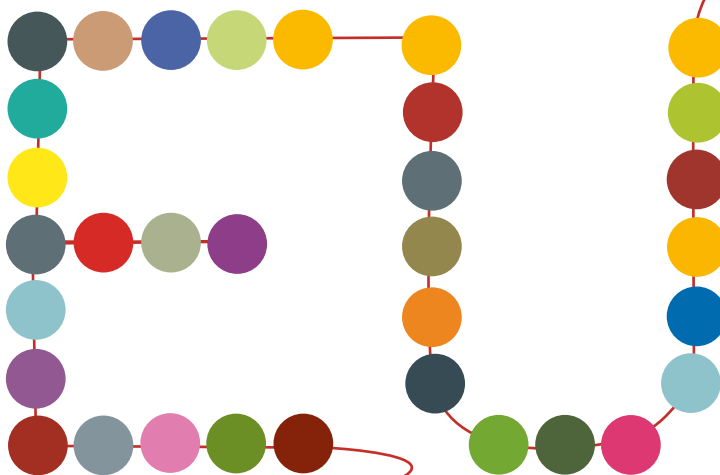
Zato bi morali zagotoviti, da lahko vsakdo vpliva na odločanje v Evropski uniji.

Kako lahko to dosežemo? Imate kakšne dobre zamisli? Katere so po vašem mnenju glavne težave, ki bi jih EU morala rešiti, in kaj naj bi ukrenila?

Zakaj se ne bi o svojih idejah pogovorili s svojim učiteljem in sošolci, jih zabeležili in jih nato poslali svojemu poslancu ali poslanki v Evropskem parlamentu? Če želite ugotoviti, kdo je vaš poslanec/poslanka in kam mu/ji lahko pišete, si oglejte spletno stran: europarl.europa.eu/

Obrnete se lahko tudi na Evropsko komisijo ali Parlament (na enega od naslovov na koncu te knjige) in se morda celo dogovorite, da boste z razredom obiskali ti instituciji.

Danes smo otroci Evrope, kmalu pa bomo njeni odrasli prebivalci.

O prihodnosti moramo odločati – skupaj!

Koristne povezave

Za vas & Za vašega učitelja

Zakaj ne bi preskusili, kaj ste se naučili iz te knjige, in se sprijeli s spletno igro „Odkrivajmo Evropo“? Igra je na tem naslovu:
europa.eu/kids-corner/explore_sl.html

Kotiček za otroke

V kotičku za otroke lahko izveste zanimivosti o vsaki posamezni državi EU in se naučite več o Evropski uniji. Tam najdete tudi veliko iger in kvizov.

europa.eu/kids-corner

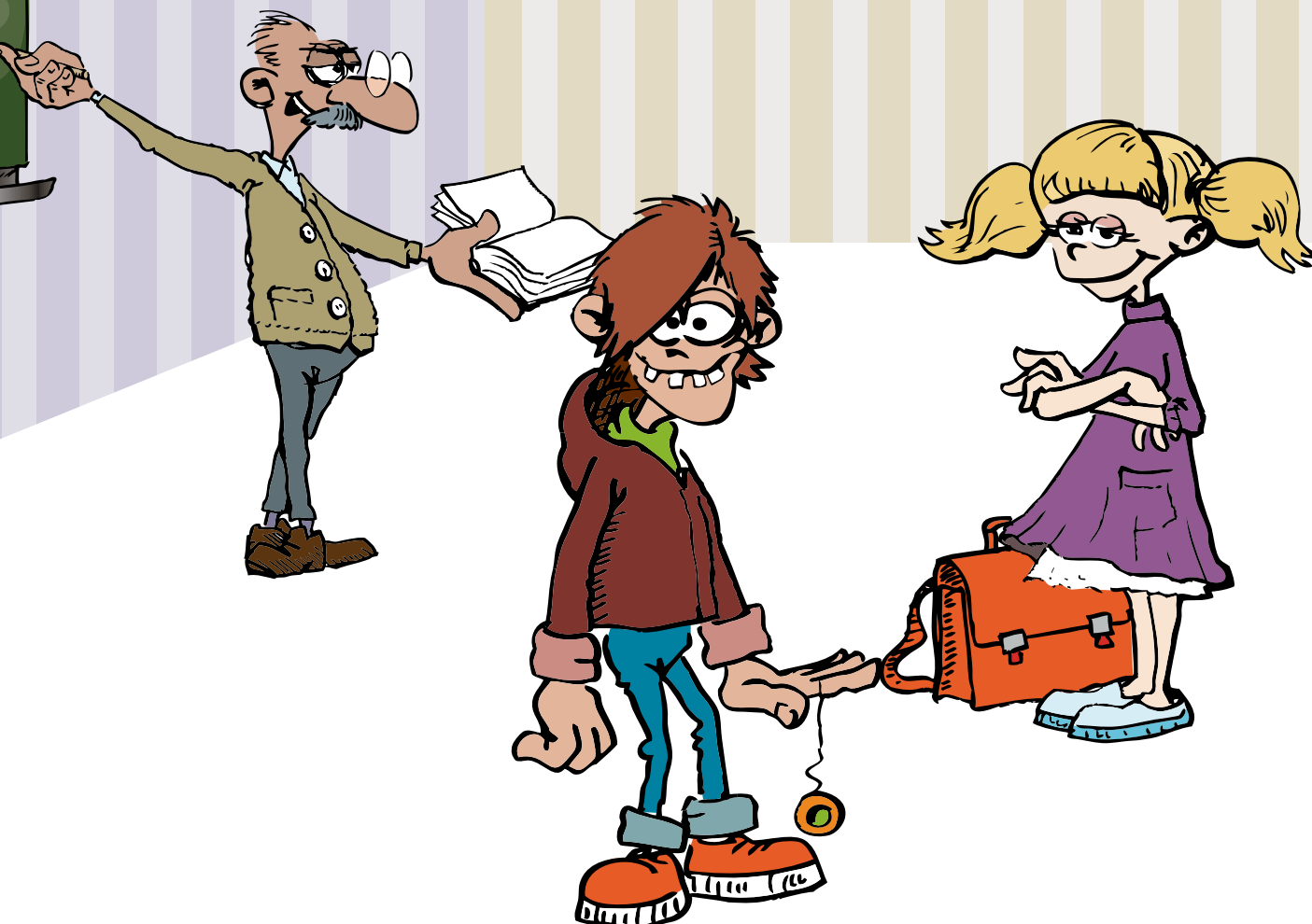
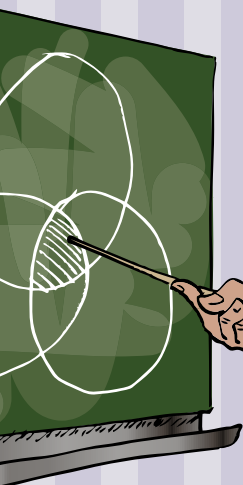
Kotiček za učitelje

Spletni Kotiček Evropske unije, namenjen učiteljem, je informacijsko središče za širok izbor učnega

gradiva o Evropski uniji in njenih politikah. Gradivo so sestavile različne institucije EU ter vladni in nevladni organi. Če iščete navdih za svoje učne ure ali za obstoječe učno gradivo o evropski zgodovini in kulturi ali celo o posebnih temah, kot so podnebne spremembe in zmanjšanje porabe energije, boste gotovo našli kaj uporabnega in prilagojenega starostni skupini svojih učencev na naslednjem spletnem naslovu:

europa.eu/teachers-corner

Kako do informacij o Evropski uniji

NA SPLETU

Informacije v vseh uradnih jezikih Evropske unije so na voljo na portalu Europa: europa.eu

OSEBNO

Povsod po Evropi je na stotine lokalnih informacijskih središč EU.

Naslov najbližjega središča lahko najdete na spletišču: europedirect.europa.eu

PO TELEFONU IN POŠTI

Europe Direct je služba, ki odgovarja na vaša vprašanja o Evropski uniji. Pokličete lahko na brezplačno telefonsko številko 00 800 6 7 8 9 10 11 (nekateri operaterji mobilne telefonije ne dovoljujejo vzpostavitve zveze s številkami 00 800 ali pa te klice zaračunavajo) ali plačljivo številko +32 22999696, če kličete iz države zunaj EU, ali pošljete vprašanje po elektronski pošti na spletišču europedirect.europa.eu

V PUBLIKACIJAH

Publikacije o EU so z enim klikom dostopne na spletni strani EU Bookshop: bookshop.europa.eu/

Informacije in publikacije o Evropski uniji v slovenščini ponujajo:

Predstavništvo Evropske komisije v Sloveniji

Dunajska 20
SI-1000 Ljubljana
SLOVENIJA
Tel. +386 12528800
Internet: www.ec.europa.eu/slovenija
E-naslov: comm-rep-lju@ec.europa.eu

Evropski parlament Informacijska pisarna v Sloveniji

Dunajska 20
SI-1000 Ljubljana
SLOVENIJA
Tel. +386 12528830
Internet: www.europarl.si
E-naslov: epljubljana@ep.europa.eu

Slovenija – Doma v Evropi
Urad Vlade RS za komuniciranje
Evronabiralnik
Gregorčičeva 25
SI-1000 Ljubljana
SLOVENIJA
Enotni kontaktni center: 0802002
Internet: www.evropa.gov.si
E-naslov: ekc@gov.si

Predstavništva Evropske komisije in informacijske pisarne Evropskega parlamenta so v vseh državah članicah EU. Evropska unija ima tudi številne delegacije po vsem svetu.

Odkrivajmo Evropo!

Evropa je čudovita celina z osupljivo zgodovino. Dala nam je številne svetovno znane znanstvenike, izumitelje, umetnike in skladatelje, kakor tudi priljubljene osebe iz sveta zabave in uspešne športnike.

Skrozi stoletja so Evropo mučile vojne in razprtije. V zadnjih približno 60 letih pa so se države te stare celine končno združile v miru, prijateljstvu in enotnosti, da bi si skupaj prizadevale za oblikovanje boljše Evrope in boljšega sveta.

Ta knjiga za otroke (stare od okoli 9 do 12 let) na preprost in jasen način pripoveduje zgodbo o Evropi. Ker je polna zanimivih dejstev in barvitih ilustracij, daje živahen pregled Evrope in na kratko pojasnjuje, kaj je Evropska unija in kako deluje.

Obiščite spletno stran: europa.eu/kids-corner

Tam boste našli veliko zabavnih kvizov in iger, s katerimi boste lahko preskusili svoje znanje!

Uživajte v raziskovanju!

